26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7034 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1909 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՍԷՖԷՐ 1327 9 Mars 1909 26me année N. 7034

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.շ.
» վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 ՓԱՐԱ ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

"Լ. ՀԵՐԸԼՏ"
ԵՒ ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Լ. Հէրըլտ ցաւելով կը գրէ որ յունական և թրքական մամուլին մէջ բացուած պայքարը կը շարունակէ, և տաք կերպով։ Իր կարծիքովը տիրող քաղաքական կուսակցութեան organesները լաւ գիտակից չեն իրենց խաղաղասիրական պարտականութեանը։

Ինչ են այն պատճառները որոնք շըղթայաձեւ կ'ընեն այդ պարբերական փոթորիկները։ — Շատերէն մէկը սա է որ յունական տարրը, մեծ մասամբ, աւելի համակրական վերաբերումին ցոյց կուտայ ազատական Օսմանցիներու քաղաքական ծրագրին, անոնց՝ որ տակաւին երէկ Իթթիհատի սիրելի ընկերներն էին, ու այսօրուան թշնամի եղբայրները։ Ու շատ իրաւամբ, որովհետեւ պատմական ժողովուրդ մը, մեծ քաղաքակրթութիւն մը ետին թողած, ունենալով իր ներքին սովորութիւնները, ոսկի աւանդութիւնները որոնք իր կեանքն են, հարկաւորաբար պիտի ծառանար արուեստակեալ վարչապետութեան մը դէմ որ պատրաստուած թթու խմորում մըն է, և որով ձգտում կայ դէպի կուլտուրական (apsodlative) քաղաքականութիւն։

Լ. Հէրըլտ կը յայտարարէ թէ պիտի մարտնչի այդ թիւր վարչապետութեան դէմ, ո՛չ թէ կուրօրէն, կոյր դաւանանքով, ո՛չ թէ յետախաղաց կեդրոններու հետ բիրտ գործակցութեամբ մը, այլ որովհետեւ հիմնուած է թիւր ըմբռնումներու վրայ և որ ծնունդ պիտի տայ ամէնէն գէ՛շ աղէտքներու։

Հաշուէ՛լ որ այնքան գեղեցիկ շարժումի մը պետերը, այդ լուսամիտները, այդ կոմիտէականները, այդ բարեշրջականները յարած ըլլան անրջական վարկածի մը, որ հսկայական սխալ մըն է, —պատմական, փիլիսոփայական, գործնական սխալ մը։

Կոմիտէականները պէտք է գիտնան որ ինկած է Բրունտիէրի տեսաբանութիւնը թէ ազգայնութիւնն կեդրոնական ուժով մը գործ դրուած բռնադատութեան արդիւնքը, և անոր տեղ հաստատուած է այսօր սա տեսութիւնը թէ «Ազգայնութիւնն և ժողովուրդները ուղղակի կամքին գործը»։ Ուստի փափաքելի է որ թողուին այդ ցնորքները նեղմիտ վարչապետութեան մը և որ պիտի աղօտացնէ Արշալոյսը որ կը ծագի։ Ու եթէ ծմ. յեղափոխութիւնը կը դաւանին, իրենց կերկնութեամբ նայելով, զոյգը ֆրանսական այն յեղափոխութեան որ 1795ին յայտարարեց թէ ժողովուրդի մը ազատութեան դէմ եղած ձեռնձգութիւնները՝ եղեռնական փորձեր են բոլոր ժողովուրդներու դէմ, հարկ է որ բռնադատօրէն անբնաջնջելի միայ նուաճուած ցեղերու կրօնային ու հանրական ինքնիշխանութիւնը, —ա՛տ որ անցեալին նուիրական դաշինքներու հրեանկն է։

Բան մը որ շատ ծեծուած է Թուրք մամուլին մէջ, է հելլենականութիւնը։— Այո, կ'ըսէ Լ. Հէրըլտ, յաճախ արտասուալից աչքերով դարձած ենք, հալածանքի մթին ժամանակներու մէջ, դէպի այն ազատ անկիւնը որ կ'երեւէր իբրեւ հնարաւոր միջոց քաղաքային և նիւթական լաւագոյն կեանքի մը։ Այլ Թուրքեր ալ, ու կարեւոր Թուրքեր նախապատուեալ էին օտարական միջամտութիւն մը յամօթ և ի նախատինս այն անիծապարտ ռէժիմին, և օգնութեան կը կարդային զայն։ Հիմա որ ալ ջնջուած է այն վարչութիւնը,—մարդկային խարանը,—ի՞նչ գործնական անհրաժեշտութիւններ պիտի՛ բռնադատէին մեզ երկրին սահմաններէն անդին ուղղելու մեր նայուածքները, եթէ զգացական նկատառութիւններն են, այս երկիրն ալ մեր ծնող հայրենիքն է. եթէ յարգուի ազատութիւնը, եղբայրութիւնը, արդարութիւնը, մեր դաւանութիւնները, մեր աւանդութիւնները, ալ ի՞նչ հարկ կը մնայ ուրիշ տեղ փնտռել հայրենիքի իտէալ մը։ Դեռ մենք քաղաքականօրէն չա՛տ աւելի վստահելի ենք կ'ըսէ ո՛րքան չերեւակայուիր ու մենք գիտենք մեզի վերագրուած ցնորքներու գործնական արժէքը։ Յունաստանի փոքրկութիւնը ոչինչ կը պակսեցնէ իր քաղաքակրթութեան իտէալէն. առաջ ալ փոքր էր, չա՛տ փոքր այն ժամանակները ու կատարուեցաւ հելլենական շողշողուն հրաշքը։ Մեր հոգին, սնուած յունական հնութենէն, գեղեցկութիւնովը արբշիռ, անդադար կը դառնայ այդ հեթանոսական Երուսաղէմը, հոյակապ ապառաժ մը որ, աթենական արեգակին տակ, շողշողաց ամէն փառքերով։

Այդ տողերը կ'արտայայտեն այնպիսի մտածումներ որոնք կրնան մեր սեփական ու անուշ մտածումներն ըլլալ։ Մեր հին գրականութիւնը, իր մէջը պահելով լեզուի և հոգիի բնաշխ դրոշմը, է գերազանցօրէն յունականութիւն մը։ Երուսաղէմ գացող ուխտաւորներու պէս, ջերմեռանդ հաւատացեալներ երկրպագութեան գացած են յունական հանճարին, տաղանդին, պերճախօսութեան։ Պատիւ մը որ պիտի մնայ մեզմէ անկապտելի, սա է որ Արարատէն գացող ուխտաւորութիւն մը, բոլոր ազգերու պատմութեան մէջ, ամենէն առաջ, սիրողը, տարփողը ու գնահատողը եղած է յունական գրականութեան։

Ու ասկէ ետքն ալ, ո՛րքան ժամանակ որ մեր լեզուին ուսումը նկատուած ըլլայ ազգային հոգին անուշացնող տարրերէն մէկը, ո՛րքան ատեն որ քնարը ձայն ունենայ, մեր հոգիներուն մէջ պիտի սպրդի բան մը յունականութենէ, հնչիւն մը, արձագանգ մը այն դաշնակաւոր վանկերէն որոնք տիեզերական են։

Ցոյցը փառաւոր է կ'ըսուի, հպարտ է։ Ամբաստանութիւն թող չըլլայ սա։ Իրաւունք ունի։ Եթէ իրաւունք ալ չտրուի անոր, պատմականօրէն, անմիջական յաջորդութիւնը ըլլալու աթենական հին սերունդին, ինքն է որ հին Յունաստանի աւերակներուն մէջ դարերով կծկտեցաւ՝ իր ծոցին մէջ պահելով հնութեան փառքերը ու օր մըն ալ, բարենշան օր մը, արշալոյսի մը պէս, դուրս պոռթկաց զանոնք։

Եթէ սոսկ ժառանգորդ մը ենթադրուի ալ, արժանի ժառանգորդ մըն է, իր սիրտը, միտքը կաղապարած հելլենականութեան վրայ, — զաւակը հին Յունաստանի հողին։ Իր ծոցին մէջ գուրգուրանքով կը պահուին Սոկրատի բանտին քարերը, — Արիսպագոսը, Պարթենոնը. իր ձայնին մէջ կայ հին ռամկավարներուն աղաղակը. իր երակներուն մէջ կը խօսի սպարդական արիութիւնը, անվրդով, անխռով մեծ վտանգին առջեւ։

Այդպիսի ցեղ մը երբ իր դէմը ցցուած կը տեսնէ երկու օրուան քաղաքակրթութեան մը կլանող սպառնալիքները, չա՛տ իրաւամբ ցոյց կուտայ հին քաղաքակրթութիւն մը որ տակաւին այսօր իր դերը ունի ընդհանուր քաղաքակրթութեան մէջ, մանաւանդ կ'ընէ աւանդութիւններ, տեսութիւններ, դաւանութիւններ որոնք զինքը ստեղծած են իբրեւ ուրոյն գոյութիւն մը, ներքինապէս անկախ, եղբայրակից մը, պարտաճանաչ քաղաքացի մը մեծ հայրենիքի մը շահերուն, բարօրութեանը և վտանգներուն մէջ։

ՀՐԱՆԴ

ԳԱՂԹԱՅԻՆ ՑԱՒԸ

Լոն, 22 փետր.

Դէպի Ամերիկա գաղթողներու կարաւանը տակաւին կանգ առած չէ, ամէն շաբթու կուգան ու կուգան։ Հայաստանցի հայ երիտասարդութիւնն է որ գինովցած՝ Ամերիկայի մասին եղած վարդագոյն ու շատ անգամ նոյնիսկ առասպելական պատմութիւններէն, և շլացած իր առած տեղեկութիւններէն՝ այս ազատութեան օրերուն անգամ, կը թողու մեր աղէկ վաթանը և իր ընտանեկան ամբողջ սրբութիւններն ու պատիւը, կուգայ սա Եանքիներու երկիրը բաղդ փնտռելու, և գործարաններու խեղդիչ մթնոլորտին մէջ՝ հիւծուելու ու մաշելու…։

Ամերիկայի գործաւորական տաժանելի աշխատութեան մասին այս վերջերս բաւական գրուեցաւ Պոլսական մամուլին մէջ, և մենք պիտի անդրադառնանք այդ մասին ի մօտոյ, ու պիտի ցոյց տանք երկրի մեր եղբայրներուն թէ իրենք ո՛րքան կը սխալին Ամերիկա պանդխտելով, մանաւանդ ի՛նչքան սխալ ու թիւր կարծիք և գաղափար կազմած են Ամերիկայի մասին, այս անգամ կ'ուզէի երկու խօսք ըսել ուրիշ նոյնքան կարեւոր հարցի մը մասին, որ կը կարծեմ թէ իր կարգին օգտակար ծառայութիւն մը մատուցած պիտի ըլլայ երկրի մեր հայրենակիցներուն, մանաւանդ անոնց՝ որոնք դժբախտութիւնը պիտի ունենան օր մը չէ օր մը իրենք ալ պանդխտելու։ Ատիկա Նօպօճօի հարցն է։

Ինչպէս յայտնի է, ամէն կառավարութիւն իր յատուկ օրէնքներն ունի գաղթականները ներս առնելու համար և անոր համաձայն կը վարուի։ Արդ, Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնն ալ իրենը ունենալով, վերջին քանի մը տարիներս մանաւանդ՝ շատ խստացուց նաւահանգիստներու քննութեան գործը և շատ մը գաղթականներ Նիւ-Եորքէն ու Պօսթընէն և Ֆիլատելֆիայէն ետ վերադարձնել սկսաւ։

Մէկ քանի տարի առաջ երբ Նօպօճօի խնդիրը սկսաւ աւելի սաստկանալ, Հայ գաղթականներու կարաւանը ուղղուեցաւ դէպի Գանատա՝ այնտեղէն Ամերիկա անցնելու յոյսով, ու պէտք է ըսել թէ շատեր յաջողեցան անցնիլ ալ, սակայն վերջին երկու տարիներս Գանատայի նաւահանգիստներու քննութիւններն ալ խստացուցին, այնպէս որ անցեալ տարի շատ մը Հայ գաղթականներ անկէ ալ ետ դարձուեցան։ Ետ ղրկուողներուն մեծ մասը գրեթէ Հայ ընտանիքներ էին, հակառակ անոր որ անոնց ամուսինները ամերիկեան քաղաքացի գրուած էին, անկարելի եղաւ նաւահանգիստէն ներս առնել, և ամուսիններէն շատեր ստիպուած եղան մինչեւ Լիվըրբուլ հետերնին երթալ, և հոն բժշկել տալէն յետոյ վերադառնալ։

Հայ գաղթականներու ետ դարձուելուն բուն պատճառը անոնց աչքի հիւանդութիւն ունենալն է, որ կը կոչուի թրախօմա, և որ առ հասարակ կոպերուն տակը կ'ըլլայ։ Դիտուած է որ հայ ճամբորդներէն մանաւանդ Խարբերդցիներն են որ մեծ մասամբ Նօպօճօ կ'ըլլան, ինչ որ անշուշտ կլիմային արդիւնքն ըլլալու է։

Այսօր, Ամերիկայի մէջ հայ պանդուխտ երիտասարդներ և ընտանիքներ կան,— որոնց թիւը քիչ ալ չէ դժբաղդաբար—որոնք մէկէ աւելի անգամներ մինչեւ Նիւ-Եորքի կամ Պօսթընի ու Ֆիլատելֆիայի նաւահանգիստները եկած և ետ վերադարձուած ու յետոյ դարձեալ եկած տեղ հասած են։ Գիտե՞ք թէ Հայաստանցի հայուն ու հայ կնոջ համար, որ ո՛չ մէկ կերպով տեղեակ չէ օտար երկրի ու օտար աշխարհի պայմաններուն և միջավայրին, ի՛նչքան դժուար ու չքաշուելիք տէրտ է մինչեւ Եանքիներու երկրին դուռը գալ ու ներս չկրնալով մտնել՝ ետ դառնալ. իրա՛ւ որ մորմոքիչ բան է, և հազար անգամ աւելի դժուար քան բռնապետական կառավարութեան տուած նեղութիւններն ու տանջանքը։

Քանի՛ քանի՛ Հայեր կը ճանչնամ, որոնք մինչեւ Ամերիկա հասնելնին հարիւրաւոր ոսկիներ վատնեցին, կան այնպիսիներ ալ, որոնք ամիսներով Մարսիլիայի ու Լիվըրբուլի հայկական պանդոկներուն աղտոտ տախտակամածին վրայ անօթի գիշերներ լուսցուցին։ Օր մըն ալ բաղդը իրենց ժպտեցաւ և յաջողեցան գալ։ Խարբերդցի հայ երիտասարդ մը կը ճանչնամ, որ երկիրը միայն աղջիկ զաւակ մը ունէր, և երբ հոս բերել ուզեց, աղջիկը եկաւ Մարսիլիա ու Նօպօճօ եղաւ։ Ինքը ամերիկեան քաղաքացի էր, բայց օգուտ չըրաւ, քանի մը շաբաթ Մարսիլիայի ու Լիվըրբուլի մէջ սպասելէն յետոյ, եկաւ Գանատա. հայրը իր գործը թողլով՝ եկաւ գնաց հոն, սակայն ի զուր, վերջապէս 4-5 ամիս Գանատայի մէջ սպասելով՝ հազիւ յաջողեցաւ Ամերիկա բերել, բայց իր վաստկած ամբողջ դրամը վատնելէն յետոյ։

Եղան հայեր ալ որոնք գաղտագողի յաջողեցան ներս մտնել, սակայն երբ կառավարութիւնը իմացաւ, ձերբակալեց ու դարձեալ ետ ղրկեց. տակաւին քանի մը ամիս առաջ էր որ մինչեւ Գալիֆօրնիոյ Ֆրեզնօ քաղաքէն Մշեցի թէ Բաղէշցի հայ ընտանիք մը բռնելով ետ ղրկեցին, ո՞ր թուեմ, ո՞ր թողում։ Եղան հայեր ալ որ ասկէ առաջ Գանատա գալով՝ այնտեղէն գաղտնի Ամերիկա անցան. եղան այնպիսիներ ալ որ բռնուեցան ու բանտ դրուեցան։ Բաբերդցի հայ երիտասարդ մը կը ճանչնայի, որ ինք ժամանակ մը առաջ Ամերիկա եկած էր. Խարբերդցի հայ երիտասարդ մը Նօպօճօ ըլլալով եկած ինկած էր Գանատա. վերջինոյն եղբայրը խնդրեց Բաբերդցի երիտասարդէն, որ երթայ և փախցնելով առնէ բերէ։ Երիտասարդը թողուց իր գործը և գնաց Գանատա ու ճամբայ ելած միջոցին ձերբակալուելով՝ բանտ տարուեցաւ, ամիս մը մնաց բանտը, ու անկէ յետոյ այլեւս իրեն ալ արգիլուեցաւ Ամերիկա գալ։

Անցեալ տարի երբ Գանատայի նաւահանգիստներու քննութիւններն ալ ծայրայեղ կերպով խստացան, և շատ շատեր մինչեւ Հալիֆաքս գալով ետ ղրկուեցան՝ ասոր վրայ նաւային ընկերութիւնները որոշեցին այլեւս ո և է տոմսակ չտալ Նօպօճօ եղողներու, ինչու որ շատ պարզ էր թէ ասկէ իրենք կը տուժէին չափազանց, քանի որ ճամբորդները մինչեւ Հալիֆաքս կը բերէին ու յետոյ ետ կը դարձնէին առանց կրկին տոմսակի գին առնելու։

Այսպէս քանի մը տարիներէ ի վեր է որ Նօպօճօի խնդիրը Դամոկլեան սուրի մը պէս կախուած է ճամբորդներուն գլխուն, և շատերու չի թողուր որ դիւրութեամբ Եանքիներու երկիրը ոտք կոխեն։ Անցեալ տարի ամերիկեան թերթ մը կը գրէր որ 1907 տարեշրջանին մէջ 65,000 ճամբորդներ իբրեւ Նօպօճօ ետ վերադարձուած են։ Անշուշտ կը զգաք թէ ի՛նչքան անտանելի բան է երկրէն ելլալ և գալ մինչեւ Ամերիկայի դուռը ու չկրնալ ներս մտնելով՝ ետ դառնալ։ Տակաւին քանի մը ամիս առաջ էր որ Խարբերդցի հայ ընտանիք մը իր զաւակներով մինչեւ Նիւ-Եորք գալով՝ իր ամուսինէն ու զաւակներէն բաժնուեցաւ և իր 3-4 տարեկան երեխայի հետ ետ դարձուեցաւ։

Այս պահուս Մարսիլիայի ու Լիվըրբուլի մէջ հարիւրաւոր հայ երիտասարդներ կան, որոնք ամիսներէ ի վեր հոն կը մնան իբրեւ Նօպօճօ ու չեն կրնար գալ. վերջերս երկրէն եկողներ կը հաւաստեն որ անոնցմէ ոմանք յոյսերնին վերջնապէս կտրելով՝ սկսած են երկիր վերադառնալ։ Շատեր ալ կան որոնք որոշած են դառնալ, բայց ճամբու ծախք չունենալով անկարող են, ու կը մնան Մարսիլիայի ու Լիվըրբուլի պանդոկներուն մէջ խեղճ ու թշուառ վիճակի մը մատնուած։

Մեր Հայաստանցի խեղճ շինականն ու աղքատը, որ մեծամեծ յոյսերով ու խոշոր ակնկալութիւններով՝ թողին իրենց տունն ու տեղը և ճամբայ ինկան գալու Ամերիկա և հոս աշխատելով մեղմացնել իրենց թշուառութիւնները, սակայն ահա՛ «զօրաւոր ձեռք» մը չի թողուր որ գէթ իրենց ոտքը Ամերիկայի հողին վրայ դնեն, հիմա անոնք իրենց ընտանիքն ու զաւակները և հայրերն ու մայրերը իրենց կը սպասեն, որ ձմրան այս օրերուն թղթիկ մը գրեն և քիչ մը օգնութիւն ընեն, ու տակաւին չա՛տ ալ պիտի սպասեն։

Ի՛նչ վարդագոյն երազներով ճամբայ ինկաք դուք, խե՛ղճ Հայեր։ Մենք որ տարիներով պայքարեցանք ու մեր լաւագոյն ոյժերը նուիրեցինք սա ազատութեան արշալոյսին համար, որուն այնքան կարօտն ունէինք, ինչու համար կը թողէք դաշտ ու սին ու խաբուսիկ յոյսերով օրօրուելով՝ կ'ելլէք ու կուգաք տարաշխարհ բաղդ որոնելու համար, դարձէ՛ք երկիր և նոյն տեղ ձեր հողին մէջ փնտռեցէք կեանքի անուշութիւնը։

Ամերիկա գալու փափաք ունեցող երկրի մեր հայրենակիցները՝ եթէ չեն ուզեր որ ամիսներով ու շաբաթներով Մարսիլիա կամ Լիվըրբուլ նախատական ու թափառական կեանք վարեն, և միտք ու երեւակայութենէ չանցուած թշուառութիւններու ենթարկուին, լաւ կ'ընեն, և անհրաժեշտ ալ է, որ իրենց գեղին մէջ բժիշկներու կողմէ քննուին և երբ ստուգեն Նօպօճօ չեն, անկէ յետոյ ճամբայ ելլան։ Մի՛ վախնաք, բարեկամներ, Ամերիկայի գործերը չեն հատնիր, քիչ մը ուշ եկէ՛ք, բայց այնպէս ճամբայ ելէք որ Մարսիլիա չմնաք և ետ չվերադառնաք ի վերջոյ։

ՆՍՄԱՆԹՕ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ
Պ. ԻԶՎՈԼՍՔԻԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի սա յայտարարութիւնները ըրաւ Բերլինի թերթի մը թղթակցին, Սերպիոյ պատասխանը դեռ չստացած.

«Պալքաններու տագնապին սկիզբէն ի վեր Ռուսիոյ դերը եղած է միշտ անհրաժեշտ բոլոր ջանքերը ընել՝ խաղաղութիւնը պահպանելու թէ՛ Թուրքիոյ ու Պուլկարիոյ և թէ Աւստրիոյ ու Սերպիոյ միջեւ։ Պելկրատի մէջ մեր վերջին ըրած ձեռնարկը, խորհուրդ տալով Սերպիոյ որ չպնդէ իր հողային պահանջումներուն վրայ, վճռական ապացոյցն է մեր խաղաղասէր բաղձանքներուն։ Թէեւ Սերպիայէն դեռ պաշտօնական պատասխան մը ստացած չենք, սակայն կը յուսամ որ նպաստաւոր պիտի ըլլայ մեր հայեցակէտերուն, մեր ստացած տեղեկութիւններուն նայելով։ Այս պայմաններուն մէջ կ'երեւայ թէ այլ եւս արգելք չկայ կանոնաւոր զարգացմանը միջազգային դեսպանախորհուրդի ծրագրին՝ Պերլինի դաշնագրութեան վերաքննութեանը համար։»

Նոյն թղթակիցը այդ առթիւ հետեւեալը կը հեռագրէ.— «Պ. Իզվոլսքիի յայտարարութիւնը կը համապատասխանէ ընդհանուր զգացումին։ Ռուս շրջանակները, պաշտօնական կամ ոչ, մեծապէս փափաքող են խաղաղութիւնը պահպանելու Եւրոպայի մէջ, բայց այնպէս կը նկատեն թէ կառավարութիւնը կարելի զիջողութեանց ամէնէն վերջին սահմանները գացած է։ Նոյն իսկ ըսողներ կան թէ այդ սահմանն ալ անցած է։ Կը յուսացուէր թէ իր պահանջումներէն ետ կենալու մասին Սերպիոյ տրուած խորհուրդներէն ետքը, Աւստրիա պիտի յայտարարէր է որ գոհ է և բանակցութեանց պիտի վերսկսէր՝ տէրութեանց միջեւ կարծիքներու փոխանակութեան մը միջազգային դեսպանախորհուրդին վճռաբանութեանց սահմանները գծելու մասին։ Աւստրիոյ կէս-պաշտօնական թերթերուն ընթացքը իբրեւ գրգռիչ կը համարուի Բեզբերսպուրկի մէջ։ Այնպէս կը նկատուի որ Վիեննայի մէջ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջամտութիւնը միայն կրնայ պահպանել Եւրոպայի խաղաղութիւնը։ Ռուս կառավ. արդարեւ դիմադրեց մամուլի յարձակումներուն Պելկրատի հաղորդուած ծանուցագրին համար, սակայն իրազեկ շրջանակները կ'ըսեն որ, եթէ ոչ անկարելի, գէթ դժուար պիտի ըլլայ դիմադրելու հանրային կարծիքին ուժգնութեանը, երբ աւստրօսերպ պատերազմ մը ծագի։ Նովոյէ Վրէմիա, իր խմբագրականին մէջ կը յիշէ 1848ին Ռուսիոյ գործած սխալը՝ օգնութ տալով Աւստրիոյ-Հունգարիոյ։ Այդ սխալը այսօր այլ եւս պիտի չգործուի։ Ուրեմն կացութիւնը ռուսական ծանուցագրին ղրկուելէն առաջ եղածէն աւելի ծանրակշիռ է, քանի որ այդ միջոցին վերջին զիջողութիւն մը կարելի էր։ Այսօր Աւստրիա խաղաղութեան տէրն է։ Եթէ ջանք մը ընէ և այնպէս նկատէ թէ Սերպիոյ վիճակը տէրութեանց կողմէ պէտք է որոշուի, այդ պարագային ռուս կառավարութիւնը իրեն պիտի աջակցի. եթէ, առանց միջամտութեան, ուղղակի Սերպիոյ հետ բանակցելու պահանջումին վրայ պնդէ, այդ պահանջումը Բեզբերսպուրկի մէջ պիտի նկատուի իբրեւ թշնամութիւն մը Սերպիոյ վրայ, պատերազմ մը գրեթէ անխուսափելի ընծայելով, որուն տարածումը սահմանել անկարելի պիտի ըլլայ։»

—Նօրտ Տոյչէ Ալկեմայնէ Ցայթունկ, Պելկրատի աւստրիական դեսպանին կողմէ եղած դիմումին վրայ խօսելով, կ'ըսէ.— «Աւստրիոյ-Հունգարիոյ քաղաքականութեան այդ հաշտարար ձեռնարկը անշուշտ Վիեննայի Դահլիճին հաշտարար ոգին կը հաստատէ և նորէն ցոյց կուտայ թէ որքան անհիմն են անգլիական, ռուսական ու ֆրանսական լրագիրներուն գանգատները, ինչպէս նաեւ դժբախտաբար գերման մէկ քանի թերթերուն՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կառավարութեան կարծեցեալ մէկ անհաշտ ընթացքին համար։ Կը բաղձանք որ Սերպիա բռնէ իրեն երկարուած ձեռքը։ Ընդհանուր կացութիւնը ատկէ պիտի նպաստաւորուի, ինչ որ մեծ գոհունակութեամբ պիտի ողջունուի, քանի որ այդ կացութիւնը մինչեւ հիմա տառապած էր՝ սերպ քաղաքագէտներու ճշմարիտ մտադրութեանց յստակ չըլլալէն։»

—Թան ալ վերոգրեալ դիմումին համար կ'ըսէ.— «Ատոր մէջ ո՛չ վերջնագիր մը կայ, ո՛չ սպառնալիք մը և ոչ ալ թակարդ մը։ Ընդհակառակը կ'երեւայ թէ Պառոն Էրէնթալ անկեղծօրէն կ'ուզէ իր կողմէ աջակցիլ Սերպիոյ հետ համաձայնութիւն մը գոյացնելու մասին, Սերպիոյ որ Եւրոպայի համակրութիւնները վերստին շահած է՝ հրաժարելով իր անարդարա-

---

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (8)

ԳԱՂՏՆԻՔ
ՌՈՒՍ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՒԱՏԱՔՆՆԱԿԱՆ ՈՃԻՐՆԵՐ

Բայց Սերիօ, օրինակի համար, այդ խմբակին ժողովներուն ներկայ գտնուած ըլլալով հանդերձ, երբեք անդամակցած չէր։ Ամբաստանեալ Շաքէր թէև ընկերվարական էր, բայց անիշխանական գաղափարներ չունէր։ Բֆէֆեր անիշխանականներու հետ յարաբերութեան մէջ կը գտնուէր սա պատճառաւ որ իր մօրը բանեցուցած ճաշարանին մէջ կը ճաշէին անոնք։ Ֆլաթթօ անունով նորատի աղջիկը յանցաւոր նկատուած էր, քանի մը գիշեր Օր. Ռօթքօբը հիւրընկալած ըլլալուն համար։

Այս գործին քննութիւնը վերջացած միջոցին դրամաչորթութիւն մը եղաւ Վարշաւայի մէկ գարեջրատան մէջ։ Դրամաչորթերէն մէկը տեղւոյն վրայ սպաննուեցաւ, և միւսը, Իկէլսըն անուն, ծանրապէս վիրաւորուելէ յետոյ ձերբակալուեցաւ։

Երեք ուրիշ երիտասարդներ ալ ձերբակալուեցան այդ գործին հետեւանքով։ Չեմ կրնար ըսել թէ ի՛նչ ապացոյցներ ձեռք բերած էին անոնց դէմ, բայց սա ակներեւ է որ վերջին չորս ամբաստանեալներուն վերագրուած ոճիրը ո և է առընչութիւն չունէր անիշխանականներու գործին հետ։ Սակայն ոստիկանութիւնը իրարու հետ ձուլեց երկու գործերը։

Այսպէս՝ ոստիկանութիւնը ձեռք անցուց տասնըվեց ամբաստանեալներ, ամենքն ալ տասնըվեցէն տասնըութը տարեկան։ Անոնց բախտը վճռուած էր կանխաւ. ամենքն ալ հրացանի պիտի բռնուէին։

Նմանօրինակ ողջակէզ մը պիտի գոհացնէր վագրերն անգամ, որոնք գէթ սա արդարացումը պիտի ունենային թէ յագուրդ գտած է իրենց ախորժը։ Բայց ռուս ոստիկանութիւնը անոնցմէ աւելի անյագ է։

Երկու ուրիշ ամբաստանեալներ ալ միացուցին միւսներուն. այդ երկուքին դատը կանոնաւոր դատարանի մը առջեւ կը տեսնուէր։

Կրինի կողմէ կատարուած նախնական քննութիւնը աւարտեցաւ վերջապէս, և կուսակալը, առանց ուրիշ ո և է դատավարութեան, հրամայեց հրացանի բռնել տասնըութը ամբաստանեալները։

Այսպէս, առանց դատական իշխանութեան ամենափոքր միջամտութեան, տասնըութը տղաք, որոնցմէ երկուքը արդարութեան ձեռքէն խլուած, մահուան դատապարտուեցան։

Գլխատումները սկսան 1906ին տարեգլխին։ Առաջին օրը հրացանի բռնեցին չորս հոգի, յաջորդ օրը՝ նոյնքան հոգի։ Այսպէս շարունակուեցան գլխատումները մինչեւ որ երկու նորատի աղջիկները մնացին։ Այդ միջոցին Բեզբերսպուրկէն հրաման եկաւ՝ այդ քմածին գլխատումներուն վերջ տալու։

Ուստի երկու աղջիկները դատական իշխանութեան յանձնուեցան։ Դեռատի Ֆլաթթօ բոլորովին անպարտ ելաւ։

Հրացանի բռնուած տասնըվեց պատանիներէն ո՞վ գիտէ քանին պիտի նպաստաւորէին նմանօրինակ կարգադրութենէ մը, եթէ երբեք կանոնաւոր ու անաչառ դատարաններու յանձնուէր իրենց գործը։

Ո՞վ էր այդ Կրինը որ այդպէս կը չարչրկէր անմեղ տղաք, սին փառասիրութեան գոհացում տալու և յառաջացում ստանալու համար։

Շատ պատուաւոր ընտանիքէ մը սերած, մանկութեան ատենէն սկսեալ մեծ ախորժ կը զգար ոստիկանական բախտախնդրութիւններէն։ Չափահաս ըլլալուն պէս, ոստիկանութեան մէջ մտաւ, և արտակարգ կարողութիւններ ցոյց տուաւ։

Բայց քիչ ատենէն խաբեբայութիւն մը գործելով զրկուեցաւ քաղաքային իրաւունքներէ և երկու տարուան խցարգելութեան դատապարտուեցաւ։ Թոմսքի (Սիպերիա) բանտէն ելլելով Վարշաւա եկաւ և իբր գաղտնի ոստիկան մտաւ ոճրագատ ոստիկանութեան մէջ։

Այնուհետեւ իր ամենէն մեծ փառասիրութիւնն էր պատիւը վերահաստատել ո՛չ թէ իր խղճին հանդէպ, այլ իր պետերուն առջեւ, որոնք ա՛լ աւելի անզգամ ու լիրբ մարդիկ էին։

Ոստիկանապետը խոստացած էր հարկ եղած դիմումները ընելու ի նպաստ Կրինի, բայց այս վերջինը յառաջացում չէր ունենար։ Քիչ մը վերը պատմուած անիշխանականներուն գործը պատճառ եղաւ որ իր կորսնցուցած բոլոր իրաւունքները ձեռք բերէ։ Այդ խնդրին մէջ աչքառու այլ անարգ դեր մը կատարեց։ Անիշխանականներուն սպրդած չարչարանքը լաւ արդիւնքներ տուած ըլլալուն համար, այնուհետեւ կանոնի կարգ անցաւ ան։

Քաղաքական յանցաւորներուն մեծ մասը, մանաւանդ անոնք որ երբ անգամ կ'ենթադրուէին լեհ ընկերվարական կուսակցութեան պայքարի կազմակերպութեան, հաւատաքննական սենեակէն, այսինքն տանջանքի խուցէն անցան։

1906 փետր.ին, Օքրանայի պետը, Շէվիւքօֆ, հրամայեց որ ոճրագատ ոստիկանութեան պաշտօնատունը երթամ, քանի մը ամբաստանեալներու հարցաքննութիւնը կատարելու համար։

—Քաղաքական յանցաւորներու վրայ կը դառնա՞յ խնդիրը, հարցուցի Շէվիւքօֆի։

—Անտարակոյս, պատասխանեց պետս։

—Ինչո՞ւ համար ոճրագատ ոստիկանութիւնը նորէն կը զբաղի այդ մարդոց գործով։

—Այնպէս հարկ եղաւ։

Ուստի ոստիկանատուն գացի։

Ի՛նչ բառերով և ի՛նչ պատկերներով նկարագրեմ այն վիճակը, որուն մատնուած էին ամբաստանեալները։

Իւրաքանչիւրին վրայ հսկողութիւն կ'ընէին երկու ոստիկան։ Իմացայ թէ այդ ոստիկաններուն պաշտօնն էր թոյլ չտալ որ ամբաստանեալները քնանան. Կրինի կողմէ երեւակայուած վերջին տանջանքն էր ատ։

Նիհարցած, տժգոյն, մարմիննին կապուտցած, վէրքերով ծածկուած, դաժան աչքերով, մազերնին փետտուած, կէս մը յիմարացած, ամբաստանեալները վեր կը ցատկէին ամենափոքր աղմուկ մը լսածնուն պէս։ Իրենց կմախացած ձեռքերը վեր կը բարձրացնէին աղերսագին շարժելով, նոր անգթութիւններու դէմ պաշտպանելու համար ինքզինքնին։ Այդ խուցին մէջ գտնուելնէն ի վեր, ամէն անգամ դուռը բացուէր, դահիճներն ներս կը մտնէին։ Զիս տեսնելնուն, սկսան դողալ.

—Ամէն ինչ ըսած ենք արդէն… Բացարձակապէս բան մը չունինք ըսելիք… Դեռ ի՞նչ կ'ուզէք մեզմէ։

Քանի մը խօսքեր ուղղեցի, ուր ո՛չ սպառնալիք և ո՛չ ալ կոպտութիւն կար, հանդարտեցնելով զանոնք և վստահութիւն ներշնչելով։

Ամբաստանեալները ինծի պատմեցին իրենց մարտիրոսութիւնը և տեղեկութիւններ տուին գործին վիճակին վրայ։ Ահա ի՛նչ որ իմացայ։

1906 յուլիսին, երեք հոգի Վարշաւայի մերձակայքը գտնուող գիւղ մը կ'երթային։ Դժբախտաբար ոստիկաններու հանդիպեցան ճամբուն վրայ, որոնք կասկածելի նկատելով զանոնք, Վարշաւա տարին բռնի։ Այդ տարաբախտ մարդոցմէ մէկը (ամբաստանեալներուն վրայ է խօսքս) իր վրայ ունէր րեվօլվեր մը, և ատիկա բաւ եղաւ իբր թէրօրիսթ ամբաստանելու այդ մարդիկը։

Ոստիկանապետ Մէյէր ձերբակալուածները յանձնեց Կրինի։ Ատիկա կը նշանակէր տանջանքի մատնել։ Կրին անպատճառ կ'ուզէր որ թէրօրիսթներ ըլլային անոնք։ Ամէնէն ազնիւ ժխտումները ա՛լ աւելի կը սաստկացնէին տրուած վայրագ տանջանքները։

(Շարունակելի)

նալի պահանջումներէն և որ պարտաւոր էր նկատողութեան առնել Աւստրիոյ-Հունգարիոյ շահերը։»

— Ժուռնալ տը Սէն-Բեդերսպուրկ ալ կ՚ըսէ.— «Պալքաններու տագնապը կարևորութեան վերջին կէտը հասաւ, ուր եւրոպական համաձայնութիւնը պարտաւոր է իրաւախոհութիւն մը առաջ բերել Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Սերպիոյ միջև։»

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՍԵՒ ԼԵՌ

Սեւ Լերան պաշտօնաթերթը Աւստրիոյ լրագիրներուն հետ վիճելով կ՚ըսէ.— «Տէրութեանց կը թողունք հոգը դատելու այն կէտը թէ փոխանորդ մը կրնա՞յ իւրացնել իրեն աւանդուած բան մը։ Սակայն այս միջոցիս դիտել կուտանք թէ Պերլինի վեհաժողովին մէջ տէրութիւնները Աւստրիոյ-Հունգարիոյ յանձնած էին Պոսնայի և Հերսէքի վարչութիւնը, մինչդեռ այդ նահանգները վէճի առարկայ էին այն ատենի սերպ իշխանապետութեան և Թուրքիոյ միջև. այդ կերպով նոյն վէճը առկախ մնացած էր։ Արդ, քանի որ Թուրքիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ միջև համաձայնութիւն մը գոյացած է, Աւստրիա-Հունգարիա սերպ Պետութեանց հետ եղած վէճին մէջ Թուրքիոյ տեղ կ՚անցնի։ Այդ պայմաններուն մէջ Աւստրիա-Հունգարիա, Թուրքիոյ հետ իր կնքած համաձայնութեան հետեւանքով, ոչ միայն սահմանականատէր, այլ սերպ Պետութեանց հակառակորդ կողմը եղած կ՚ըլլայ։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐԸ

Լոնտոնէն կը գրեն Վիեննայի թերթերուն.— «Պալքանեան տագնապին առթիւ Անգլիոյ հանրային կարծիքին մէջ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մասին տեղի ունեցած փոփոխութիւնը, բնաւ վաղանցիկ ցոյց մը չէր։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ տեսակէտը, Սերպիոյ նկատմամբ, ընդհանրապէս առարկայական կերպով կը դատուի։ Բացարձակ մտադրութիւն կը յայտնուի բոլորովին անհետացնելու Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մէջ առաջ եկած դժնդակ տպաւորութիւնը անգլիական մամուլին այն բուռն պայքարէն որ նախապէս կատարուեցաւ Վիեննայի դահլիճին քաղաքականութեանը դէմ։ Գալով քանի անգամներ, Պալքանի տագնապին սկիզբէն ի վեր, յայտնուած այն կասկածին թէ Անգլիա բաւական լաւ աչքով մը պիտի նայի կացութեան աւելի եւս կնճռոտելուն, անգլիական լրագիրները կորովի յայտարարութիւններ կ՚ընեն խաղաղութեան պահպանման մասին. մէկ քանի թերթեր ալ կ՚ըսեն թէ Լոնտոնի դահլիճը Սերպիոյ խորհուրդ տալու գործին աջակցած է, որպէս զի Ռուսիա ունենայ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ տեսակէտին համապատասխանող ուղղութիւն մը։»

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Բեդերսպուրկէն առջի օրուան թուականով առնուած հեռագիր մը նայելով Պարսկաստանէն հասած լուրերը շատ վրդովիչ են։ Հետեւաբար Ռուսիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ անհրաժեշտ կը նկատեն Ռուսիոյ միջամտութիւնը։

—Ճուլֆայի ռուսական հիւպատոսը տեսակ մը վերջնագիր ուղղեր է իրարու հետ կռուող պարսիկ կուսակցութեանց, ըսելով որ ռուս զինուորները Պարսկաստան պիտի մտնեն, եթէ մարտնչողները չքաշուին սահմանագլուխի մօտերէն։

—Մարանդի մէջ մարդիկ մահուան պատիժին կ՚ենթարկուին խմբովին։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Մ. Նահանգաց Ծերակոյտին և Երեսփ. Ժողովին ելմտական յանձնաժողովը որոշեց հանրապետութեան նախագահին թոշակը աւելցնելու խնդիրը։ Ասկէ վերջը այդ թոշակը պիտի ըլլայ տարեկան 75,000 տոլար (15,000 անգլիական ոսկի). նաեւ 25,000 տոլար ալ ուղեւորութեան ծախքերու համար։

—Գերմանիոյ կայսրը, առջի օրը, Սիլեզիոյ կայարանին մէջ ողջունեց Ռուսիոյ մայր կայսրուհին, որ Լոնտոն կ՚երթար, և մինչև Շարլոդէնպուրկ ընկերացաւ անոր։

—Աթէնքէն հեռագիր մը բոլորովին կը հերքէ այն լուրը թէ Սորկիոս թագաւորը գահընկէց ընելու համար դաւադրութիւն մը եղած ըլլայ։

—Ամբողջ Իտալիոյ մէջ երեսփոխանական ընտրութիւններ կատարուեցան, առանց նշանակելի միջադէպի մը։ Հռոմի մէջ ընտրուեցան հանրապետական Պ. Մացցա՝ պահպանողական Պ. Թէրանիի դէմ, ընկերվարական Պ. Պիսոլաթի՝ պահպանողական Պ. Սանդինիի դէմ, նախարարական Պ. Կուիտօ Պաչէլլի և հանրապետական Պ. Պարծիլայի։ Նախկին նախարար Պ. Պ. Ֆորդիս, Լուծծադի ու Սալանտրա վերընտրուեցան։

—Իտալիոյ մէջ գրեթէ ամէն կողմ և մանաւանդ Վերին-Իտալիոյ մէջ օդը շատ գէշ է։ Ձիւնի փոթորիկներ կան Միլանի, Դուրինոյի և Ճէնովայի մէջ։ Վենետիկի, Ֆիորէնցայի ու Հռոմի մէջ հեղեղանման անձրեւ կը տեղայ։

—Բէչդայի մէջ, առջի օրը, վաճառականներու և ճարտարագէտներու գումարում մը տեղի ունեցաւ՝ ի նպաստ երկարատեւ պայմանաժամով առեւտրական դաշնագրութեանց կնքման պալքանեան Պետութեանց, մանաւանդ Թուրքիոյ, Ռումանիոյ, Սերպիոյ ու Պուլկարիոյ հետ։

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՅՑԷ
454 Բերա Մեծ փողոց 454
ՎԼ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքները գիտական և արուեստական, ամենավերջին գրութեամբ նոր բերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ՚ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, ըստ առաջնոյն։ 50—23

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

38րդ Նիստ 23 Փետր. 1909

Երեսփ. Ժողովին ատեանը երէկ բացուեցաւ ժամը 5½ին՝ Ահմէտ Րիզա պէյի ատենապետութեամբ։ Ատենապետը ոտքի ելլելով սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Մեր մայրաքաղաքին յարգելի երեսփոխանին՝ Մանիասիզատէ Րէֆիգ պէյի մահը լսելին ցաւով իմացայ և ձեզմէ շատերը յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեցան։ Երեսփ. Ժողովը յաւիտենապէս զրկուեցաւ մեծ հայրենասէրէ մը, շատ մեծ պաշտօնակիցէ մը։ Անձ, մը որ իր պատիւը ու հայրենասիրութիւնը ոչ թէ միայն խօսքով, այլ գործով ալ ցոյց տուած է, երբ այդ տեսակ տարիքի մը՝ գործելու ժամանակին մէջ կը մեռնի, բնականաբար ցաւ կը պատճառէ կառավարութեան և իր բոլոր յարգելի պաշտօնակիցներուն։ Մեր անհուն ցաւը հրապարակաւ կը յայտնեմ։»

Բոլոր երեսփոխանները յոտնկայս ունկնդրեցին։ Երեսփոխան Կալիպ էֆ. խնդրեց ատենապետէն Ժողովին ցաւակցութիւնները հաղորդել վախճանեալին ընտանիքին։ Յետոյ կարդացուեցաւ Գերմանիոյ դեսպանատան առաջին թարգման Տոքդ. Կիզլինկ գիրը, որով թէ՝ դեսպանին և թէ իր անունով Երեսփ. Ժողովին ցաւակցութիւն կը յայտնէր Մանիասիզատէ Րէֆիգ պէյի մահուան առթիւ։ Ատենապետը յայտարարեց թէ Ռուսիոյ դեսպանատան կողմէ ալ առաջին թարգմանը ղրկուած էր ցաւակցութեան համար։ Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը կարդացուելէ և վաւերացուելէ ետքը, ատենադպիրը կարդաց եպարքոսական գիր մը, որով կը հաղորդուէր հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան կողմէ պատրաստուած և պետական Խորհուրդին կողմէ բարեփոխուած օրինագիծ մը՝ նոյն վերատեսչութեան կազմակերպութեանց համար ներկայ տարուան ելմտացոյցին վրայ ըլլալիք 1,388,850 ղրուշի յաւելումին ծախսուելու եղանակին նկատմամբ։ Ժողովը որոշեց յղել թղթատարական ու հեռագրական յանձնաժողովին։ Ապա կարդացուեցաւ եպարքոսական հետեւեալ պաշտօնագիրը.

«Կարդացուեցաւ ձեր 18 Մուհարրէմ 1327 թուական և 96 թիւ գրութիւնը։ Անատոլի արեւելեան կողմը գտնուող նահանգները, կեդրոնէն հեռու գտնուելով, ի վաղուց անտի կարելի չէր լաւ յանձնաձել և չէնցնել։ Ասկէ առաջ միշտ պատահած խառնակութեանց բերմամբ, որոնց պատճառները ու մանրամասնութիւնները յայտնի են պատկառելի երեսփոխաններուն, վարչութիւնը աւելի եւս խանգարուած և հպատակներու զանազան դասակարգերուն միջև լաւ կենակցութիւնը վնասուած է։ Այս պարագաները հասկցուած են իրարու դէմ միշտ եղած բողոքներէն և եղած գործողութիւններէն ու թղթակցութիւններէն։ Բ. Դուռը բացարձակապէս հաստատած ըլլալով որ տեղական պաշտօնեաներուն ջանքերը անբաւական պիտի ըլլան այդ նահանգներուն վարչութիւնը սահմանադրական գրութեան համապատասխան կերպով շուտով բարենորոգելու և բարեկարգութիւնը պէտք եղածին պէս հաստատելու, ուստի նախարարաց Խորհուրդը յարմար դատեց առժամաբար բարենորոգիչ մարմին մը ղրկել՝ գրոյս հետ ներկայացուած հրահանգին մէջ նշանակուած իրաւասութիւնները կիրարկելու համար։»

Ժողովը մեծամասնութեամբ որոշեց ներքին գործոց յանձնաժողովին յղել եպարքոսական այդ պաշտօնագիրը։ Ատենադպիրը կարդաց եպարքոսական ուրիշ պաշտօնագիր մը, որով ծովային նախարարութեան մէկ գրութիւնը կը հաղորդէր՝ ծանուցանող թէ անգլիացի Քէմպլ դերծովակալը և մէկ քանի սպաներ օսմ. ծառայութեան մէջ մտած էին՝ օսմ. նաւատորմը բարենորոգելու համար։ Ուստի կ՚առաջարկէր անոնց ամսաթոշակներուն համար 7850 անգլիական ոսկիի վարկ մը յատկացնել յառաջիկայ տարուան ելմտացոյցին մէջ։ Երեսփոխան Ծավիտ պէյ առաջարկեց այդ գրութիւնը յղել ելմտացոյցի յանձնաժողովին։ Վէհպի էֆ. ըսաւ թէ ծովակալը եկած է, բայց յայտնի չէ թէ ի՛նչ գործ պիտի տեսնէ, որով նախապէս պէտք է ծովային յանձնաժողովին յղել։ Վէհպի էֆ.ի առաջարկութիւնը մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ։ Կարդացուեցաւ եպարքոսական ուրիշ գիր մը՝ ծանուցանող թէ Ծերակոյտը որոշած է որ իր վիճաբանութիւնները հրապարակային ըլլան՝ Ծերակոյտին, Տէրութեան նախարարներէն մէկին և կամ Ծերակոյտի անդամներուն հինգին կողմէ առաջարկուելիք խնդիրները բացառութիւն կազմելու պայմանով։ Այդ մասին օրինագիծ մըն ալ ղրկուած էր Սահմանադրութեան 64րդ յօդուածին տեղ դրուելու համար։ Ժողովը որոշեց Սահմանադրութեան վերաքննիչ յանձնաժողովին յղել։ Կարդացուեցաւ նաև եպարքոսական ուրիշ գրութիւն մը, որով կը հաղորդուէր Պոսնայի ու Հերսէքի խնդրոյն համար Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջև կնքուած համաձայնութեան բրոթոքոլը և անոր կցուած բացատրութեան գիրը։ Այդ գրութիւնը յղուեցաւ արտաքին գործոց յանձնաժողովին։ Կրօնական ուսանողներու քննութեանց մասին՝ այսինքն այդ քննութիւնները ելմտական յառաջիկայ տարիէն գործադրելու մասին կրօնական ու պատերազմական յանձնաժողովներուն կողմէ տրուած որոշումը պարունակող գիրը կարդացուելով չորեքշաբթի օրուան օրակարգը անցուեցաւ։ Տրապիզոնի երեսփոխան Օսման էֆ. քանի մէկ օրուան արտօնութիւն խնդրած էր՝ իր ընտանիքին վերաբերեալ գործերու կարգադրութեանը մասին Տրապիզոն երթալու համար։ Այդ արտօնութիւնը տրուեցաւ։

Ապա ձեռք առնուեցաւ հեռագրական ու թղթատարական յանձնաժողովին տեղեկագիրը՝ նոյն վերատեսչութեան վերակազմութեան մասին։ Յանձնաժողովին նախագահը՝ Ճանիկի երեսփոխան Նայիլ պէյ բեմը ելլելով բացատրութիւններ տուաւ և ըսաւ թէ բարենորոգումները երեք մասի բաժնուած են. նախ կեդրոնի ու գաւառներու պաշտօնարաններուն կազմակերպութեան եղանակը, երկրորդ՝ պաշտօնեաներուն և մանաւանդ ստորադաս պաշտօնեաներուն ամսաթոշակները աւելցնելու պէտքը և երրորդ հիմակուան թերութեանց լրացումը։ Ծրագիրը կը տրամադրէ թէ կեդրոնին մէջ պիտի գտնուին վերատեսուչ մը, օգնական մը, երկու խորհրդական, չորս ընդհանուր քննիչ, չորս ընդհանուր տնօրէն և ատոնց համար տասերկու դիւան. նաեւ հեռագրական ու թղթատարական ժողով մը՝ շաբաթը երկու անգամ վերատեսուչին նախագահութեամբ գումարուելու համար, գործարանի ու մթերանոցի մէյմէկ տնօրէն և հեռագրական ու թղթատարական վարժարան մը։ Նահանգները գտնուած հեռագրական ու թղթատարական քսաներկու ընդհանուր տնօրէնութիւններէն զատ, Կ. Պոլսոյ համար ալ ընդհանուր տնօրէնութեան մը պէտք ցոյց կը տրուի։ Նահանգներու երկու-քական քննիչներուն տեղ մէկ քննիչ պիտի ըլլայ։ Նահանգներու պաշտօնեաներուն վրայ, որոնց թիւն է 5,879, պիտի աւելցուի 839 հոգի։ Նայիլ պէյ պարզելով հեռագրական ու թղթատարական սպասարկութեան առաւելութիւնները, ըսաւ թէ և ոչ մէկ տեղ հասոյթի աղբիւր մըն է Պետութեան համար։ Ուրիշ երկիրներու մէջ աւելի շատ ծախք կ՚ընեն, մինչդեռ հոս կարելի չէ մեծ զոհողութիւններ ընել։ Կրնայ ըլլալ որ մէկ քանի տարիէն կատարուի։ Յանձնաժողովը աւելորդ կը գտնէ վերատեսուչի օգնականին և պաշտօնարաններու շէնքերու պահպանման համար կարգուելիք տնօրէններուն պաշտօնը. նաեւ աւելորդ է առաջարկուած բժիշկը՝ հիւանդութեան առթիւ արձակուրդ խնդրող պաշտօնեաները քննելու համար։ Նայիլ պէյ յարեց թէ յանձնաժողովը, այս բարեփոխութիւնները կատարելէ ետքը, ընդունած է վերատեսչութեան տեղեկագիրը։

Երկրորդ գումարում.— Պահ մը դադար ետքը ատեանը վերստին բացուեցաւ և հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան տեղեկագրին վիճաբանութիւնը շարունակուեցաւ։ Գոնիայի երեսփոխան Վէհպի էֆ. խօսք առնելով ըսաւ թէ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութեան պաշտօնեաներուն թիւին ու պարտականութեանցը մասին բացորոշ տրամադրութիւններ չկան, որով Ժողովը պիտի չկրնայ կարծիք մը յայտնել։ Վէհպի էֆ. յարեց.— «Վերատեսչութիւնը մեզ կ՚ըսէ որ իր առաջարկութիւնը կլլենք»։ Սակայն այս խօսքը լաւ տպաւորութիւն մը առաջ չբերաւ, որով բացատրեց և յայտարարեց թէ «ընդունենք» ըսել կ՚ուզէ։ Նայիլ պէյ այդ թերութիւնը վերագրեց վիճակագրութեանց չգոյութեանը։ Մէնդէշէի երեսփոխան Խալիլ պէյ ըսաւ թէ պաշտօնեաներուն պարտականութիւնները ցոյց տուող օրինագիծի մը պէտք կայ։ Յետոյ բեմը ելաւ Գասթէմունիի երեսփոխան Շիւքրի էֆ. որ թէ՛ վերատեսչութեան ծրագիրը և թէ յանձնաժողովին տեղեկագիրը ամբողջովին քննադատեց։ Նախ ըսաւ որ «վերատեսչութիւն» յորջորջումը անիմաստ է, քանի որ ներքին գործոց նախարարութեան իրաւասութեանց ենթարկուած է. յարեց թէ եղած վերակազմութիւններուն ամէնքն ալ աւելորդ ծախքերով և աւելորդ պաշտօնեաներով միայն կարելի են։ Տէրութեան նախարարները քիչ դրամով և քիչ մարդով գործ տեսնելու կողմը չեն եղած բնաւ։ Շիւքրի էֆ., խօսքը աւարտելով ըսաւ.— «Շատախօս ենք, գործունեայ չենք»։ Յետոյ խօսեցաւ Սինոպի երեսփոխան Հասան Ֆեհմի էֆ. և ըսաւ թէ բնաւ նկատողութեան առնուած չէ գիւղերն ալ նամակ ղրկելու խնդիրը. բնաւ չէ մտածուած գիւղերուն վրայ որոնք տուրքերը կը վճարեն, քաղաքները կը սնուցանեն և գանձերը կը լեցնեն. ըսաւ նաև թէ պէտք է աւելցնել ամսաթոշակները ստորադաս պաշտօնեաներուն, որոնց պարտականութիւնները աւելի շատ են։ Սէրֆիճէի երեսփոխան Պուսիօ էֆ. յայտարարեց թէ ցրուիչները պէտք է վարժարանէ ելած անձեր ըլլան։ Սկիւպի երեսփոխան Պետրի էֆ. ալ գրեթէ կրկնեց միւս երեսփոխաններուն բառերը։ Յետոյ բեմը ելաւ Իսմայիլ փաշա և ըսաւ թէ «վերատեսչութիւն»ը պէտք է մնայ օսմ. հեռագրական ու թղթատարական վարչութեան փառքին համար։ Իսմայիլ փաշա յարեց թէ քանի որ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը ներքին գործոց նախարարութեան իրաւասութեանը տակ է, հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութիւնն ալ այն ձեւը ունի։ Իսմայիլ փաշայի յաջորդեց Րիզա փաշա և առաջարկեց որ հեռագրական ու թղթատարական վերատեսչութիւնը կցուի հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան։ Պրուսայի երեսփոխան Լութֆի Ֆիքրի երկարօրէն քննադատեց ծրագիրը։ Երեսփոխաններէն շատերը «համամիտ ենք» կ՚ըսէին։ Լութֆի Ֆիքրի էֆ. ըսաւ թէ պաշտօնատուները միշտ իրենց ամսաթոշակներուն համար ծրագիրներ կուտան, մինչդեռ լուրջ և հիմնական օրինագիծերու մասին բնաւ հոգածու չեն։ Ազգը կ՚ապահովէ պաշտօնեաներուն ապրուստը, բայց զեխութեան բնաւ թոյլատու չէ։ Կազմակերպութիւն երբ կ՚ըսուի անպատճառ մէկ քանի պաշտօնեայ կը դադրեցուին և մնացածներուն ամսաթոշակին վրայ յաւելումներ կ՚ըլլան. կարող և արժանիքի տէր մարդեր պաշտօնի կոչելու հարցը նկատողութեան չառնուիր։ Գըրգ-Քիլիսէի երեսփոխան Էմրուլլահ էֆ. առաջարկեց խնդիրը յետաձգել մինչեւ ելմտացոյցին ժամանակը, ըսելով որ նոյն ծրագրին քննութեան ատենը դեռ հասած չէ։ Կ. Պոլսոյ երեսփոխան Մուսթաֆա Ասըմ էֆ. ալ յայտարարեց թէ Անատոլի երեսփոխանները պէտք է գիտնան որ Կ. Պոլսոյ զեխութիւնները մինչեւ որ չարգիլեն, ասկէ պիտի չերթան։ Հալաճեան էֆ. առաջարկեց որ այդ խնդիրը ելմտացոյցին վիճաբանութեանը միջոցին նկատողութեան առնուի։ Արիսդիտի փաշա ալ միեւնոյն կարծիքը յայտնելով յարեց թէ ստորադաս պաշտօնեաներուն ամսաթոշակները աւելցնելու առթիւ պէտք չկայ մեծ պաշտօնեաներուն ամսաթոշակները զեղչել, վասն զի ատոր նշանակութիւնը պիտի ըլլայ մեծերը պզտիկցնել, ինչ որ անպատշաճ է։ Ատենապետին առաջարկութեամբ Ժողովը որոշեց խնդիրը յղել ելմտացոյցի յանձնաժողովին։

Երրորդ գումարում.— Քառորդ ժամուան դադարէ մը ետքը ատեանը վերստին բացուեցաւ։ Կարդացուեցաւ Տէֆթէրխանէի յանձնաժողովին տեղեկագիրը՝ Ամասիոյ երեսփոխան Արիֆ էֆ.ի առաջարկութեանը մասին՝ ժամանակ մը եւս երկարելու ժառանգորդներու փոխանցուելիք կալուածները առանց «ինթիգալ»ի ծախք կատարելու թոյլտուութիւնը։ Յանձնաժողովը նկատելով որ կառավարութիւնը մինչեւ ելմտական յառաջիկայ տարուան փետրուարի վերջը երկարած է այդ թոյլտուութեան պայմանաժամը, որոշած էր խնդիրը պէտք եղած կերպով ծանուցանել ժողովրդեան։ Ժողովը ընդունեց յանձնաժողովին այդ որոշումը։ Մէնթէշէի երեսփոխան Ապտիւլգատէր Հաշիմի էֆ.ի մէկ գիրը, որով կ՚առաջարկէր թէ անտառի պաշտօնեաները չմիջամտեն Էրէյլիի ածուխի հանքին և շրջակայ վագըֆ հողերէն Մէնթէշէի հիւանդանոցին համար գանձուած տուրքին, որոշուեցաւ յղել Էվգաֆի յանձնաժողովին։ Կրթական յանձնաժողովին յղուեցաւ Քէրքուքի երեսփոխաններուն առաջարկութիւնը՝ նոյն տեղը երկրորդական վարժարան մը, բարձրագոյն նախակրթարան մը, արհեստագործական վարժարան մը և բազմաթիւ նախնական վարժարաններ հաստատելու մասին։ Կղզիի արգելափակներուն համար կազմուած յանձնաժողովին յղուեցաւ Մանիսայի երեսփոխան Իլհամի պէյի մէկ գիրը, որով, ըսելէ յետոյ թէ Մէքքէի ջուրի ճամբաներու հանգանակութեան գումարէն 115,000 ղրուշ իւրացուցած է նախկին քաղաքապետ Րէշիտ փաշա, կը պահանջէր այդ մասին հարկ եղածը ի գործ դնել։ Սբարդայի երեսփոխանը կ՚առաջարկէր որ Տինարէն մինչեւ Սբարդա գաւառին Էկէրտիր գաւառակը շինուելիք 90 քիլոմեդրնոց երկաթուղին Սբարդայի մօտերէն անցնի։ Այդ գիրը յղուեցաւ հանրօգուտ շինութեանց յանձնաժողովին։ Պինկազիի երեսփոխան Էօմէր Մանսուր փաշայի այն հարցումը թէ Տրէնէէն մինչեւ եգիպտական սահմանագլուխը երկարելիք հեռագրական թելը ինչո՛ւ մինչեւ հիմա շինուած չէ, յղուեցաւ հեռագրական ու թղթատարական յանձնաժողովին։ Ներքին գործոց յանձնաժողովին յղուեցաւ Նէճտի երեսփոխաններուն մէկ առաջարկութիւնը թէ նոյն նահանգը ղրկուելիք պաշտօնեաները արդարասէր, կրօնասէր և ուղղամիտ ըլլան։ Պինկազիի երեսփոխանը առաջարկեց թեթեւցնել Ուչլու Զալու գաւառակին արմաւներէն առնուած տուրքը։ Խնդիրը յղուեցաւ ելմտական յանձնաժողովին։ Հանրօգուտ շինութեանց յանձնաժողովին յղուեցաւ Քէրքուքի երեսփոխաններուն առաջարկութիւնը՝ նոյն գաւառէն անցնող Զապը Սաղիր գետը մաքրելու և ջրանցքներ շինելու համար։ Էվգաֆի յանձնաժողովին յղուեցաւ Սըվազի երեսփոխան Ահմէտ Շիւքրի էֆ.ի և Գարասիի երեսփոխան Իպրահիմ Վասֆը էֆ.ի առաջարկութիւնը՝ հարցնելու Էվգաֆի նախարարութենէն թէ նախորդ շրջանին մէջ ո՛րքան վագըֆ կալուածներ մեծամեծներու տրուած են առանց փոխարժէքի։ Տէֆթէրխանէի գործառնութեանց վերակազմութեան, Միտիլլիի մէջ հաստատուած արտասովոր դատարաններու վերցուելուն, օսմ. նաւահանգիստներու միջեւ ղրկուած ապրանքներէն առնուած տուրքերու ջնջման, Կ. Պոլսոյ ջուրերուն մաքրութեան հսկելու մասին (Զօհրապ էֆ.ի կողմէ առաջարկուած) եղած առաջարկութիւնները ձեռնհաս յանձնաժողովներուն յղուեցան։ Ատեանը փակուեցաւ ժամ 11½ին։

ՊՈԼՍՈՅ ԲԵՄԸ

ԹԱՏՐՈՆ ՎԱՐԻԷԹԷ

Յառաջիկայ երկուշաբթի 2/15 մարտէն սկսեալ Օր. Blanche Toutain կուտայ հինգ բացառիկ ներկայացումներ ճոխ ռէբերթուարով մը։ Գիները չափաւոր։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ 31 Յունվ. 1909ի

ՊԱՐՏՔ	Ֆրանք
Սնտկ. մէջ գտնուած դրմ.	179,226,538.62
Թղթապանակ	1,341,009,207.78
Ռբբոռ	382,455,797.37
Ընթացիկ հաշիւներ	558,368,495.03
Պարտամթղ. արժեթղ. եւլն.	9,015,727.63
Անշարժ կալուածներ	35,000,000.—
Զանազանք	7,784,640.44
Ֆրք.	2,512,860,406.87

ՊԱՀԱՆՋՔ	
Պահեստի դրուած դրմ.	789,719,536.53
Ընթացիկ հաշիւներ	1,121,736,595.84
Ընդունուած փոխնկագ.ր	129,024,308.57
Վճարելի պարտամրհկն.ր	36,413,392.57
Զանազանք	60,966,573.31
Պահեստի դրամ	125,000,000.—
Դրամագլուխ ամբողջ վճրծ.	250,000,000.—
Ֆրք.	2,512,860,406.87

Վարչ. Խորհրդոյ Նխգհ.
Է. ՊԷԹԷՆՈՏ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Կ. Պ.)

ՏՈՔԹ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆԻ ԴԱՏԸ ՏԻՐԱՀՌՉԱԿ ՄԷՀՄԷՏ ԱԼԻԻ ԴԷՄ

Բ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տոքթ. Ճէվահիրճեանի կողմէ Հէյէթը Թահգիգիէի երբեմնի նախագահ տիրահռչակ Մէհմէտ Ալիի դէմ բացուած դատը երկրորդ անգամ ըլլալով տեսնուեցաւ երէկ պատժական Բ. դատարանին առջեւ։ Ամբաստանեալ Մէհմէտ Ալի դարձեալ չէր եկած, իր տեղ ղրկած ըլլալով փոխանորդը Նիազի պէյ։ Ամբաստանեալներու տեղը կը գտնուէին Տոքթ. Ատիլեան, ոստիկան Սավա և Թէրլիքճի Յակոբ։ Իսկ դատախազներու տեղը նստած էին Տոքթ. Ճէվահիրճեան և իր փոխանորդը Սամրէտտին էֆ.։ Դատարանին նախագահն էր Թահսին պէյ և անդամներն էին Հաֆըզ ու Թէվֆիք պէյերը։ Ընդհ. դատախազն էր Ճէմալ պէյ։

Փաստ. Սամրէտտին էֆ.— Տէր նախագահ Հէյէթը Թահգիգիէի նախորդ նախագահ Մէհմէտ Ալիի դէմ Գոսթի Քոնսթանթինիտի անունով ուրիշ անձի մը կողմէ եւս դատ բացուած ըլլալով, կը խնդրեմ որ այս երկու դատերը միացուին։ Թուղթերը կը գտնուին եղեր քարտուղար Նիհատ էֆ.ի քով։

Նախագահը կանչել տուաւ Նիհատ էֆ.ն և հարցուց թէ ի՛նչ վիճակի մէջ կը գտնուին Մէհմէտ Ալիի դէմ բացուած դատին թուղթերը։ Քարտուղարը պատասխանեց թէ տակաւին գործողութեան պէտք ունէին։

Ընդհ. դատախազ.—Նախ ոճիրին ինչ կարգի յանցանք մը ըլլալը հաստատելու համար պէտք է մտիկ ընենք վկաները և յետոյ պէտք եղածը կը տնօրինենք։

Նախագահը կանչել տուաւ վկաները։

Տիկին Մարի. (երդում ընելէ յետոյ) Տոքթ. Ճէվահիրճեանի բանտարկութենէն 10-15 օր ետքը մէկը Տոքթորին դուռը զարկաւ. ես այդ միջոցին հոն կը գտնուէի։ Տիկին Ճէվահիրճեանը ուզեց տեսնել, որ հիւանդ էր. պատասխանեցինք թէ տիկինը հիւանդ ըլլալուն համար անկարելի էր զինքը տեսնել. խնդրեցինք որ մեզի ըսէ ինչ ուզելը. ան պնդեց որ անպատճառ տիկինը տեսնել կ՚ուզէր, սակայն ի վերջոյ ճարահատ ըսաւ թէ Տոքթորը այդ գիշեր աքսոր պիտի երթար. եթէ կ՚ուզէին որ չերթայ, 100 ոսկի տալու էին։ Այս լուրը յուզումի մատնեց մեզ, իրարանցում մը սկսաւ տան մէջ. ամէն ոք սկսաւ լալ ու ողբալ։ Ուզեցինք հասկնալ թէ ո՛վ ըսած էր իրեն թէ Տոքթորը աքսոր պիտի երթար. այդ յայտարարութիւնը ընող մարդուն անունը հարցուցինք. «Անունս Յակոբ է և Թէրլիքճի եմ ըսաւ։» Կրկին պնդեցինք թէ ո՛վ ըսաւ իրեն որ աքսոր պիտի երթար Տոքթորը, բայց մարդը չըսաւ, այլ միայն դրամը պահանջեց։ Պատասխանեցինք թէ պիտի ճարենք։ Ասոր վրայ՝ Յակոբ գնաց, ուրիշ անձ մը եկաւ և ան ալ պնդեց որ դրամները անմիջապէս վճարենք, եթէ ոչ Տոքթորը պիտի աքսորուի։ Երբ տեսանք որ անկարելի է ազատիլ այս փորձանքէն, տունին ծառան ետեւի դուռնէն գաղտնի ղրկեցինք ոստիկանատուն, մեզի սպառնացող այդ մարդիկը ձերբակալելու համար։ Սակայն վերջէն եկողը կռահելով, մեզ հրեց ու դուրս փախաւ։ Եղածը պատմեցինք ոստիկանին։ Իմ գիտցածս աս է։

Նախագահ.— (Յակոբին ուղղելով խօսքը). Ի՛նչ պիտի պատասխանես այս վկայութեան։

Յակոբ ուրացաւ իրեն վերագրուածը։

Նախագահ.— Տիկին Մարի, քննութիւն բացող ոստիկանը ո՛վ է, անունը ի՛նչ է։

Վկան.— Չեմ գիտեր։

Նախ.— Տոքթորին բանտարկուելէն ետքը բանտ գացի՞ք զինքը տեսնելու։

Մարի.— Այո՛, գացինք տեսանք։

Նախ.— Ոստիկանները ի՛նչպէս վարուեցան ձեզի հետ։ Մէհմէտ Ալի բան մը ըսա՞ւ։

Մարի.— Մէհմէտ Ալին մի՛ վախնաք, բան չկայ, յայտարարեց։

Յետոյ կանչուեցաւ վկայ Տիկին Վիքթորիա և օրինական երդումէն ետք հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ. Տոքթորին բանտարկուելէն ետքը, օր մը, Տիկին Ճէվահիրճեան հիւանդ ըլլալով այցելութեան գացած էի, երբ դուռը զարնուեցաւ։ Յակոբ անուն մարդ մը եկեր տիկինը տեսնել կ՚ուզէր։ Յակոբ ըսաւ որ գաղտուկ սենեակ մը չունի՞նք, առանձին տեսնուելու համար։ Ոչ պատասխանեցինք։ Յարեց թէ Տոքթորը այդ իրիկուն պիտի աքսորէին. եթէ կ՚ուզէինք զինքը ազատել պէտք է 100 ոսկի տայինք։ Այս յայտարարութեան վրայ իրարանցում մը սկսաւ տան մէջ, տիկինին վիճակը աւելի ծանրացաւ, բժիշկ կանչեցինք եւլն։ Ուզեցինք Յակոբը ճամբել, ըսելով թէ պիտի ճարենք, բայց ինք պատասխանեց թէ ուշանալու չիգար, այլ իսկոյն վճարելու էր այս դրամը, եթէ ոչ վերջը գէշ կ՚ըլլար. այս խօսքը ըսելով մեկնեցաւ։ Կէս ժամ ետքը երկայնահասակ մարդու մը հետ եկաւ, և այս դրամը հիմա տալու է, ըսաւ մենք Տոքթորը և ձեզի սիրելնուս համար է որ եկանք իմաց տուինք. վերջը դուք գիտէք։ Ոստիկան կանչեցինք ծառային միջոցաւ. թերեւս երկայնահասակ մարդը կռահելով եղածը փախաւ։ Յակոբն ալ փախչիլ ուզեց, սակայն թեւերուն փաթթուեցանք և թող չտուինք. քեզի բանտարկել պիտի տանք ըսինք։ Յակոբ պատասխանեց թէ ատանկ բաներէ չէր վախնար, քանի որ մեծ մարդու կողմէ եկած էր. բանտին մէկ դռնէն պիտի մտնէր, միւսէն դուրս ելլելու համար։ Ո՛վ է հարցուցինք այդ մեծ մարդը. պատասխանեց թէ Մէհմէտ Ալին է։ Ծառան ոստիկանի մը հետ եկաւ Յակոբը անոր յանձնեցինք։ Ոստիկանը մեզ ու Տիկինը հարցաքննեց և յետոյ Յակոբը առնելով գնաց։

Նախ.— Ոստիկանը տեսա՞ւ միւս փախչող անձը։

Վկան.— Ոչ, չտեսաւ։

Նախ.— Յակոբ ի՛նչ ըսաւ ոստիկանին քով։

Վկան.— Բարիք մը ընելու համար գացի ատոնց քով։ Տոքթորը սիրելուս համար գացի լուր տուի թէ աքսոր պիտի ղրկուէր։

Նախ.— Յակոբը կը ճանչնա՞ս, երբ տեսնես։

Վկան.— Այո՛, կը ճանչնամ։

Վկան՝ Տիկին Մարի՝ ճանչցաւ Յակոբը և յայտարարեց թէ այդ մարդն էր տուն եկողը։

Նախ.— Ի՛նչ պիտի պատասխանես տիկինին վկայութեան։

Յակոբ. (մարած ձայնով).— Կը զրպարտեն զիս. սուտ է։

Նախ.— Տիկինը կը ճանչնա՞ք։

Յակոբ.— Ո՛չ։

Նախ.— Ուրեմն ի՛նչպէս կրնայ զրպարտել ձեզ։

Յակոբ.— Ինծի դէմ ոխ ունեցող մէկու մը կողմէ դրդուած ըլլայ թերեւս։

Յետոյ կանչուեցաւ դայեակ Մարիա, որ վկայեց թէ Թագաւորին համար ըսուած խօսքը դեղարանը եղած էր և ո՛չ թէ Տոքթորին տունը։ Տոքթ. Ատիլեան հերքելով ըսաւ թէ Տոքթ. Ճէվահիրճեանի տունը, սանդուխին վրայ լսած էր այդ խօսքերը։ Ապա կանչուեցաւ տիկին Նրանուհի, որ առջի երկու կիներուն պէս վկայութիւն տուաւ։ Նախագահը դարձեալ հարցուց Յակոբին թէ ի՛նչ պիտի պատասխանէր այդ վկայութեան։ Տիւպարաճի Յակոբ պատասխանեց թէ այս վկաները Տոքթորին մարդիկը ըլլալով, ատոնց վկայութիւնը չընդունիր։ Կանչուեցաւ վկայ Կարապետ աղա որ սա վկայութիւնը տուաւ. «Էֆէնտիմ, լսեցի որ Տոքթ. Ճէվահիրճեանը բանտարկեր են. ոստիկան Սավա էֆ.ի հարցուցի պատճառը. ան պատասխանեց թէ քօմիսէր Գատրի և Տոքթ. Ատիլեան աղուոր մը ժուռնալ ըրեր են զայն, և ասոր համար բանտարկուեր է Տոքթորը։ Տասնըհինգ օր վերջը դարձեալ Սավա էֆ.ի հարցուցի թէ ի՛նչ լուր կար. շատ գէշ, պատասխանեց, պիտի աքսորեն եղեր, այս պատճառաւ երկու հոգի, Գատրի և Յակոբ, Տոքթորին տունը գացեր դրամ ուզեր են։ Գիտցածս աս է։»

Նախ.— Սավա էֆ., ինչէ՞ն հասկցար որ Ատիլեանը ժուռնալ ըրեր է։

Սավա.— Գահվէխանէէն լսեցի. արդէն քօմիսէր Գատրի էֆ.ն ալ պատուիրեց որ երբեք մէկու մը չըսեմ Տոքթ. Ատիլեանի ըրածը։

Տոքթ. Ատիլեան, (տկար ձայնով).— Էֆէնտիմ, 300 ղրշ. ամսական առնող ոստիկան մը, ան ալ վեց ամիսը մէյ մը, ի՛նչպէս շնորհքով կրնայ ապրիլ իր զաւակներովը և 200 ղրշ. վարձքով տուն մը բնակիլ։ Ասկէ յայտնի կ՚ըլլայ թէ իր թոշակներովը չէր ապրեր Սավա էֆ.ն։ Ամբողջ Գումգաբուի մէջ լաւ անուն մը հանած եմ. նոյն իսկ անցեալ դատավարութեան հոս ներկայ գտնուող երկու հոգիներ առանց իմ գիտնալուս, Գատրի էֆ.էն բացատրութիւն ուզեր են այս մասին. ան պատասխաներ է թէ պէտք չէ իմ մեղքս առնել։ Կը պահանջեմ որ Գատրի էֆ.ն հոս բերուի և երդումով լսուի իր վկայութիւնը։ Սավա էֆ. յայտնի է իր ժուռնալճիութեամբը։ Գումգաբուի մէջ արդէն անոր դէմ դատ բացած են։

Հանրի Յակոբ (եազմաճի).—Լսեցի Տոքթոր Ճէվահիրճեանի բանտարկուիլը, Սավա էֆ.ի հարցուցի որ պատասխանեց թէ ինք յանցանք չունի։

Կանչուեցաւ վկայ քօմիսէր Մէհմէտ Նուրի, որ չէր եկած։ Ուրիշ վկայ մը Հագգը էֆ. յայտնեց թէ ինք լսած էր որ Տոքթ. Ճէվահիրճեանի տունէն երկու հոգիներ 100 ոսկի ուզած էին։ Իրեն եղած հարցումի մը պատասխանելով ըսաւ թէ թաղին այն ատենուան քօմիսէրն էր Եուսուֆ Ճեմալ։ Վկայ գանթարճի Սալըհ էֆ. եւս չէր եկած։

Ընդհ. դատախազ.—Բնական է որ ամէն թաղ գիտէ իր ժուռնալճի ոստիկաններուն ցանկը. կը խնդրեմ որ այդ ցանկը պարունակող տետրը հոս բերուի։

Տոքթ. Ճէվահիրճեանի փաստաբանը.—Ասկէ առաջ ըսուած էր թէ Տոքթ. Ատիլեան պարզ բարեկամութիւն մը միայն ունի Մէհմէտ Ալիի հետ, մինչդեռ Միւգզումէի Էֆքեար լրագրի 26 սեպտ. թիւին մէջ Լուսպարոնեան ստորագրութեամբ յօդուած մը գրուած է, ուրկէ բացարձակապէս յայտնի կ՚ըլլայ թէ Մէհմէտ Ալիի և Ատիլեանի բարեկամութիւնը շատ սերտ է։ Այդ գրուածին թարգմանութիւնը բերանացի կը յայտնուի նախագահին, ուրկէ կը հասկցուէր թէ Տոքթ. Ատիլեան Էօմէր Աչըքը անուն մէկու մը կինը կը դարմանէր. կինը կը մեռնի, սակայն Տոքթորը 22 մէճիտ պահանջք կ՚ունենայ Աչըք էֆ.էն։ Տիգրան Լուսպարոնեան կը ծանօթանայ Աչըք էֆ., որ կը յանձնարարէ երթալ ըսել Տոքթ. Ատիլեանի թէ իր ունեցած պարտքը չէ մոռցած և պիտի վճարէ քանի մը օրէն։ Սակայն Տոքթ. Ատիլեան Լուսպարոնեանին հասցէն հասկնալէ քանի մը օր ետքը, նամակ մը ղրկէ անոր օտապաշի Օննիկ Տէր Ոսկիի միջոցաւ թէ ինք 22 մէճիտ պարտք ունի Մէհմէտ Ալիի և շատ նեղութեան մէջ գտնուելուն համար կը խնդրէ որ Լոյս Պարոնեան ինք տայ այդ դրամը։ Լուսպարոնեան կը պատասխանէ թէ ինք որ և է խօսք չէ տուած այդ դրամը վճարելու։ Քանի մը օր յետոյ Տագլիսթանը Հիւսէյին անուն խաֆիյէ մը կուգայ Լուսպարոնեանի խանութը և կ՚ըսէ թէ քանի որ երաշխաւոր եղած էր պէտք էր այս դրամը վճարէ, եթէ ոչ «շատ գէշութիւններ» առաջ կուգան։ Լուսպարոնեան կը ձգձգէ։ Երկրորդ անգամ մըն ալ կուգայ խաֆիէն եւ կ՚ըսէ թէ եթէ սաչափ օրուան մէջ չվճարէ ետքը ինքը գիտէ։ Բարեբախտաբար Սահմանագրութիւնը վրայ հասնելով կ'ազատի Լուսպարոնեան այս փորձանքէն։

Ատիլեան.—Թող այդ նամակը ցուցնէ։

Լուսպարոնեան.—Վերադարձուցած եմ այդ նամակը։ Խաֆիէէն եկած ատենը քովս կը գտնուէին Մահմուտ պէյ, Պօղոս Ալպօյաճեան և ուրիշներ որոնք կրնան վկայել։

Տօքթ. Ճէվահիրճեան.— Արդէն շատ ոստիկաններ տեսած են և կրնան վկայել թէ Ատիլեան շատ գիշերներ ժամը մինչեւ 6 Ոստիկանութեան Դուռը կը գտնուէր։

Տօքթ. Ատիլեան.— Շէֆիք փաշան դարմանելու գացած էի, ան ալ երկու անգամ. ուրիշ ատեն գիշերը Ոստիկանութեան Դուռը ամենեւին գտնուած չեմ։

Տօքթ. Ատիլեանի ղրկած նամակը դատական թուղթերուն մէջ գտնուած ըլլալով ցուցուեցաւ Ատիլեանի և հարցուեցաւ թէ ի՞րն էր ստորագրութիւնը։

Տօքթ. Ատիլեան (տժգունած).— Կը տարակուսիմ. հասցէս ալ գրուած է ստորագրութեանս տակը. ես ոչ մէկ գրութեանս տակ հասցէս նշանակած չեմ երբեք։

Նամակին տակ գրուած ստորագրութիւնը Ատիլեանին ըլլալը կամ չըլլալը ստուգելու համար երեք հոգի «մուհէյիզ» կարգուեցան դատարանին կողմէ։ Որոշուեցաւ Մահմուտ պէյը, Պօղոս Ալպօյաճեանը, եազմաճը Գէորգը, քօմիսէր Գաբրին, ոստիկան Շէվգէն, քօմիսէր Եուսուֆ Ճէմալը իբր վկայ դատարան բերել և երէկ դատարան չեկող երկու վկաներն ալ տուգանք առնել։ Մարտ 9ի երկուշաբթի օրուան յետաձգուեցաւ յաջորդ դատավարութիւնը։

* * *

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ՕՍՄ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ.— Լա Թիւրքի ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ յառաջիկային գումարելի դեսպանախորհուրդին համար օսմ. պատուիրակ պիտի կարգուին Բեդերսպուրկի օսմ. դեսպան Թուրխան փաշա և Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան։ Թուրխան փաշա ներկայ կը գտնուի Պ. Իզվոլսքիի և Րիֆաթ փաշայի միջեւ կատարուած բոլոր տեսակցութեանց։ Թայմզի ըսածին նայելով Րիֆաթ փաշայի և օտար դիւանագէտներու միջեւ տեղի ունեցած տեսակցութիւնները կը դառնան Եւրոպայի արդի վիճակին ու մասնաւորապէս դեսպանախորհուրդին վրայ։

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐԸ.— Երէկ գրած էինք թէ Սայիտ փաշա դատական նախարար պիտի անուանուի։ Այսօրուան թուրք թերթերը անհիմն կը նկատեն երէկի հաղորդած լուրերնին։ Լա Թիւրքի կը կարծէ թէ Սայիտ փաշա չի կրնար անդամակցիլ ներկայ դահլիճին։ Սայիտ փաշա 25 տարի առաջ ալ նոյն պաշտօնը վարած է։

ՅԷՄԷՆԻ Հասիրէ անուն տեղը արաբ ըմբոստներու դէմ ղրկուած օսմ. զօրագունդ մը փայլուն յաղթանակ մը տարած է։ Ըմբոստները, բուռն յարձակումէ մը յետոյ, պարտութեան մատնուելով, ստիպուեր են փախիլ։ Զօրքերէն երեք հոգի վիրաւորուած են ու մէկ հոգի ալ սպաննուած է։

ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ.— Տամատ Ֆէրիտ փաշա, իշխան Սայիտ Հալիմ փաշա, Կայս. Թանգարանի տնօրէն Համտի պէյ և աքթ. Պէյիմ Խօմէր փաշա փետր. 27ի ուրբաթ օրը Բերա Բէլէսի մէջ հացկերոյթ մը պիտի տան ի պատիւ Մ. և Յ. Օսմ. Քօմիդէին ու անդամներուն ցամաքային և ծովային սպայակոյտներու անդամներուն։

ՊԱՍՐԱՅԷՆ փետր. 22 թուով քաշուած հեռագրի մը համաձայն, Սէվգ գաւառակի Աշիրէթներուն միջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցած է։ Տեղական իշխանութեանց կողմէ ձեռք առնուած ազդու միջոցներուն շնորհիւ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է։

ՀՐԷԻՑ նոր խախամապետը երէկ երդումի արարողութիւնը կատարեց։ Նախ Ֆարհի էֆ. բանախօսութիւն մը ընելով, Խախամպաշին հրաւիրեց երդում ընելու։ Նորընտիր րաբբունապետը բանախօսութեամբ մը պատասխանելով շեշտեց միութեան և յառաջդիմութեան պէտքը, ու ի վերջոյ յայտարարեց թէ հաւատարիմ պիտի մնայ վեհապետին, սահմանադրական վարչութեան, օսմ. ազգին և օրէնքներուն։ Երդումի արարողութեան ներկայ կը գտնուէին հրեայ երեւելիներ։ Օրթագիւղի հրէական վարժարաններուն աշակերտաց կողմէ մաղթերգեր երգուեցան, որոնք Սահմանադրութեան ձօնուած էին։

ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ.—Պոլսոյ հարցաքննիչ դատաւորներէն մէկը երէկ Վանիքէօյ երթալով հարցաքննեց նախորդ սպարապետ Րիզա փաշան. յետոյ Մեծ Կղզի երթալով հարցաքննութեան ենթարկեց Զէքի փաշան։ Իսմայիլ և Րէշիտ փաշաներու հարցաքննութիւնն ալ կատարուած է։ Յիշեալ չորս փաշաներուն դէմ սա ամբաստանութիւնը եղած է թէ կարգ մը մարդիկ խոշտանգած, ապօրինի կերպով վար դրած ու աքսորել տուած են։

ՕՍՄ. ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ. — Թան լրագրի Կ. Պոլսոյ թղթակցին ըսածին նայելով, օսմ. ելմտացոյցը այս տարի երեք միլիոն ոսկիէն աւելի բաց պիտի ունենայ։ Պ. Լօրան վաղը Բարիզ պիտի մեկնի։ Մայիս ամսուն պիտի դառնայ, նախագահելու համար ելմտական յանձնաժողովին։ Պ. Լօրան իր բացակայութեան միջոցին պիտի թղթակցի ելմտական նախարարութեան օգնականին հետ։

ՌԷԺԻԻ վարչութեան կողմէ գրուեցաւ ոստիկանական նախարարութեան ազդու միջոցներ ձեռք առնել ծխախոտի մաքսանենգութեան դէմ, որ հետզհետէ մեծ ծաւալ կը ստանայ, այնպէս որ փողոցներուն մէջ համարձակօրէն ծխախոտ կը ծախեն։ Ոստիկանութիւնը հարկ եղած հրամանները տուաւ՝ ծխախոտի մաքսանենգութեան առաջքը առնելու համար։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ցնցումներ զգացուած են Պրուսայի, Մուշի, Սըվազի և Մուսուլի մէջ։ Ցնցումներէն ոմանք թեթեւ և ոմանք ալ սաստիկ էին։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ միթինկ մը գումարուած էր, Խտիվին դիմում ընելով Սահմանադրութիւնը հռչակել տալու համար։ Ոստիկանութիւնը իմանալով ուզեց ցրուել։ Ուսանողները դիմադրեցին և զէնքի դիմեցին։ Քանի մը ցուցարարներ վիրաւորուեցան։ Ատկէ խումբ մը առաջ եկաւ։ Էվգաֆի նախարարը հասնելով դէպքին վայրը գաւազանով ծեծել տուաւ ցուցարարները։ Խտիվը պահանջեց Էվգաֆի նախարարին հրաժարականը. ժողովրդական նոր յուզումներէ կը վախցուի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Տեսակ մը եղբայրակցութիւն ալ կայ որ կը կոչուի, եթէ չեմ սխալիր, Հայ-Յոյն եղբայրակցութիւն. նոյն իսկ Ուխուվվէթ անունով մարմին մը կազմուեցաւ ասկէց ամիսներ առաջ, որուն գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլար յոյն և հայ տարրերը եղբայրացնել։ Եւ արդարեւ ի՞նչ աւելի բնական և բանաւոր քան անկեղծ ու կաթոգին եղբայրակցութիւնը երկու ցեղերու, որոնք անյիշատակ դարերէ ի վեր կը ճանչնան զիրար, և գրեթէ դրացի են իրարու, ու դաւանած կրօնքնին գրեթէ յար և նման։ Ժամանակին Յոյներ իշխած են Հայաստանի վրայ, Յոյներ եկած բնակած են մեր երկիրները, և փոխադարձաբար հայազգի հզօր կայսրեր Արեւելքի մեծագոյն գահին՝ Բիւզանդականին վրայ բազմած են վառքն ու փառքը աւելցնելով Կայսրութեան, և հայ նախնի մտաւորականներ Աթէնքի, Բիւզանդիոնի և Աղեքսանդրիայի հելլէն դպրոցներուն մէջ զարգացուցած են իրենց միտքը։ Քոյր եկեղեցիներ կը կոչուին հայ և յոյն եկեղեցիները, և տարին մէկ կամ երկու անգամ, զանազան առիթներով, երկու ազգերու Պատրիարքները զիրար կ'ողջագուրեն տաք տաք, եղբայրասիրական աղուոր աղուոր խօսքեր կը փոխանակեն, և հայ-յոյն անցեալ, ներկայ, ապագայ սիրոյն ու եղբայրակցութեան անքակտելիութեանը վրայ հանդիսաւոր ու պերճաբարբառ ուխտեր ու յայտարարութիւններ կ'ըլլան։

Բայց բոլոր այս բաները ըլլալէն ու ըսուելէն ետքը ի՞նչ է արդեօք պատճառը որ անտանելի պաղութիւն մը կը տիրէ այս երկու ցեղերուն յարաբերութիւններուն մէջ։ Ինչո՞ւ արդեօք չենք կրնար կոր անկեղծօրէն սիրել զիրար. և գլխաւորապէս որո՞նն է յանցանքը այս սառնաշունչ վիճակին, և մանաւանդ ի՞նչ պատճառ կայ որ այս երկու դրկից ու քրիստոնեայ ցեղերը ատեն զիրար։

Ըստ իս, այս պատճառը փնտռել գտնելը այնքան կարեւոր է որքան ճշմարիտ է որ հայ և յոյն ճակատագրականօրէն ու աշխարհագրականօրէն հարկադրուած են միշտ իրարու քով ապրիլ, իրարմէ առուտուր ընել, իրարու հետ խօսիլ, խնդալ, զուարճանալ, նոյնիսկ մերթ իրարու հետ ամուսնանալ, և այլ և այլ առիթներու մէջ հասարակաց դատին համար մէկտեղ բողոքել, շարժիլ, կռուիլ, զոհուիլ։

Այո, ի՞նչ է պատճառը որ չենք կրնար կոր վերջնականապէս «եփիլ» իրարու հետ։

Իմ կարծիքովս, այս պատճառը մէկ բանի մը կարելի է վերագրել. Հայուն հելլենասիրութեանը և յոյնին հայատեցութեանը։

Յոյնին դէմ ո և է ատելութեան զգացում գրգռելու համար չեմ ըսեր, բայց անհերքելի իրողութիւն մըն է որ բռնապետութեան շրջանին երբ Հայը անխնայ կը հալածուէր ու կը կոտորուէր, մեր յոյն բարեկամները ընդհանրապէս ակներեւ հաճոյքով մը կը դիտէին այդ պարագան, և երբ՝ շնորհիւ Սահմանադրութեան՝ Թուրք և հայ գիրկընդխառն եղբայրակցութեան ցոյցեր տեղի ունեցան, անոնք յօնքի պռստումով և դժգոհ ծամածռութեամբ մը միայն հանդիսատես եղան։ Եւ նոյն իսկ, այն խանդավառութեան րոպէներուն, չքաշուեցան ըսելու որ Թուրքը տարբեր համակրութիւն մը սկսած է ցոյց տալ Հային։ Պոլսոյ խորհրդարանական ընտրութիւններուն միջոցին՝ ինչե՜ր չըսին ու չգրեցին Հայերուն համար։ Մոռցուած չէ անշուշտ ի՞նչ որ Իզմիրի Յոյները ըրին երբ հայ երեսփոխան մը ընտրուեցաւ։ Յայտնի ըրին թէ այս Սահմանադրութեան շնորհիւ Յոյնին հաւասար Հայուն վայելած իրաւունքները բնաւ ախորժելի չէին իրենց։

Ինքնին աննշան մանրադէպ մը՝ Հայուն հանդէպ Յոյնին հոգեբանութիւնն յայտնող։ Սահմանադրական խանդավառութեանց ամէնէն տաք օրերուն, մէկ քանի Հայեր կը ճաշէին Ղալաթիա, յոյն ճաշարանի մը մէջ։ Մօտիկ սեղանին վրայ ճաշող շնորհքով հագուած Յոյներ կանչեցին ճաշարանին տէրը և բարկացայտ շեշտով մը հարցուցին տիրոջը թէ ինչո՞ւ խանութին ճակատը հայերէն լեզուով ալ գրուած էր ճաշարանին անունը։ «Սխալմամբ եղած է» ըսաւ մարդը՝ օձիքը ազատելու համար հայատեաց Յոյներուն ձեռքէն որոնք «եթէ այդ գիրը չջնջուի մենք հոս չենք իգար» յայտարարեցին։

Մոռցուած չէ նաեւ թէ Գումգաբուի մէջ Հայերուն դրօշակ պարզած ըլլալու առասպելը յունական յղացում մըն էր։

Կէյվէի Միջագիւղին դեռ շատ թարմ դէպքը կուգայ աւելորդ անգամ մըն ալ հաստատել մեր յոյն եղբայրներուն հայատեցական անբուժելի հիւանդութիւնը։ Յոյն դէտ մը հայ մաքսախոյս մը սպաննեց. այս ոճիրը գործուած ըլլալով հանդերձ՝ Հայերը հալածուեցան Յոյներէն. այդ շրջանակներուն մէջ, մեր սիրասուն հելլէն եղբայրները ո՛ւր որ Հայու հանդիպեցան՝ ազնուաբար ծեծեցին, քարկոծեցին, նախատեցին։

Բայց հարցնենք մեր յոյն եղբայրներուն թէ ի՞նչ ըրած ենք իրենց՝ արժանանալու համար իրենց ատելութեանը։ Ո և է ժամանակի մէջ, Յոյները ի՞նչ վնաս տեսան Հայերէն։ Կրնա՞ն մեզի յիշել դէպքեր, իրողութիւններ ապացուցանող Հայուն մէջ ո և է ամենապզտիկ զգացում ընդդէմ Յոյնին։ Մանաւանդ Սահմանադրութենէն ի վեր, գլխաւորապէս հայ մամուլը, և մանաւանդ Արեւելք (տե՛ս այսօրուան խմբագրականը) չդադրեցաւ Յոյնին և հելլենականութեան դրուատիքը ընելէ, երկու ցեղերուն մէջ եղբայրութեան սերտ ու անքակ կապ մը հաստատել ուզելէ։ Հետաքրքրական է գիտնալ թէ նոր րէժիմին տակ գոնէ յոյն մամուլը, այս տեսակէտով, ի՞նչ ըրաւ. ե՞րբ նպաստաւոր էջ մը նուիրեց Հայուն, ե՞րբ բացատրեց անոր ճշմարիտ զգացումները հելլէն տարրին հանդէպ։

Ընդհակառակը, դեռ քանի մը օր առաջ էր որ Նէոլոգոս Նէճիպ Մելհամէի նման արտասովոր և հազուագիւտ ճիւաղի մը փաստաբանութիւնն յանձն առաւ՝ արդարացնել ուզելով այդ անմոռանալի հայակուլը։

Ասո՞նք են Հայուն համակրութիւնը շահելու և երկու ցեղերուն մէջ գործակից համերաշխութեան ոգին վառ պահելու միջոցները։

ԵՐՈՒԽԱՆ

* * *

2300 **ՈՍԿԻ ՆՈՒԷՐ.** — Իզմիրի մէջ ծանօթ վաճառական Նազարէթ էֆ. Պագրճեան, պաշտօնական բոլոր գործողութիւնները անթերի կերպով լրացնելէ յետոյ, Ազգին նուիրած է 2300 ոսկի արժողութեամբ վեց կտոր շէնք (1ը գինետուն և միւս 5ը վաճառատուն) և այս պարագան ծանուցած է առաջնորդ Դուրեան Սրբազանի ուղղած նամակով մը։ Այդ շէնքերը տարին 140 ոսկի եկամուտ կը բերեն. այս գումարով ազգային ուսանող մը իր դպրոցական շրջանը լրացնելէ յետոյ, Եւրոպական համալսարանի մը մէջ ingénieur պիտի պատրաստուի, որ յետոյ ի դարձին օգտակար հանդիսանայ Մեսրոպեան վարժարանին. իսկ Ազգին փափաքին ալ համաձայն առաջին անգամուան համար երկու աղջիկ, դարձեալ Եւրոպայի մէջ, մանկավարժութեան պիտի հետեւին, որպէս զի տիպար մանկապարտիզպանուհիներ դառնան և Իզմիրի համար խիստ զգալի պէտք մը լրացնեն։

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ իր վերջին նիստին մէջ գումարուելով զբաղեցաւ Լեւոն պէյ Յակոբեանի Հայաստանի կարօտ երկրագործներուն սերմնցուի և գործիքի գնման համար նուիրած 3136,74 ոսկւոյ գումարին իր նպատակին գործածուելու խնդրով և այդ գումարը, գաւառներու աստիճանին համեմատ, երեք դասակարգի բաժնեց։ Այսպէս Ա. դասակարգ Մուշ 200 ոսկի, Վան 200, Բաղէշ 200, Զէյթուն 200, Հաճըն 200, Սեբաստիա 202, Կարին 200 (Դերջանի, Խնուսի, Իսպէնի և Բասէնի համար)։ Գումար. 1400 ոսկի։ Բ. դասակարգ.—Բաբերդ 100 ոսկի, Չմշկածագ 100, Երզնկա 100, Պայազիտ 100, Զարսանճագ 100, Շապին Գարահիսար 100, Սիս, Եօզկատ 100, Մարաշ 100, Խարբերդ 100, Ալթամար 100, Այնթապ (Քիլիս) 100. գումար 1200 ոսկի։ Գ. դասակարգ.— Արաբկիր 75 ոսկի, Ակն 75, Սղերդ 75, Տիվրիկ 75, Կիւրին 75, Բալու 75, Քղի 75. գումար 525 ոսկի։

ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀ Արշարունի Սրբազան երէկ ընկերակցութեամբ Պատր. Փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ Ծ. վրդ. Դուրեանի և Զիլինկիրեան վրդ.ի ու Գամէր Շիրինեանի, կէս օրէն յետոյ, Բ. Դուռը երթալով, իր առաջին պաշտօնական այցելութիւնը տուաւ։ Վարչապետը դեսպաններուն ներկայութեան պատճառաւ չի կրցաւ ընդունիլ տեղապահը, որ իր հետեւորդներով այցելեց Ներքին գործոց նախարարի խորհրդականին։ Այս առթիւ պատուասիրութիւններ եղան, որու միջոցին խօսքը դարձաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին հրաժարման վրայ. խորհրդականը ըսաւ թէ պէտք չէր որ Սահակ կաթողիկոս հրաժարէր և միթինկներ գումարել տալ։ Արշարունի Սրբազան պատասխանելով ըսաւ թէ՝ ուրիշ ի՞նչ կրնար ընել Սահակ կաթողիկոս երբ իր բոլոր դիմումները ապարդիւն և անլսելի կը մնային. ան իր պարտականութիւնը կատարեց և եթէ թերութիւններ գործուեցան երկուստեք էր։ Ն. Սրբազնութիւն յետոյ յաջորդաբար այցելեց հանրօգուտ շինութեանց նախարար Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի, Շէյխ-իւլ-Իսլամին, կրօնից Տեսուչին, պատերազմական, ելմտական և կրթական նախարարներուն, որոնք սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրին Տեղապահ Սրբազանին։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ այս առտու գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, իր օրակարգին գլուխը ունենալով, մասնաւորաբար Երուսաղէմի խնդիրը, որ շատ սուր երեւոյթ մը ստացած է մանաւանդ այս վերջին օրերս։

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ Ժողովը հրաւիրուած է նիստ գումարել ուրբաթ օր Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Սակայն ցաւալի ու տխուր պարագան ա՛յն է որ Ղալաթիոյ ժողովատեղին հետզհետէ ամայանալու վրայ է և եթէ այս այսպէս շարունակէ ապահովաբար մէկ քանի նիստ վերջը կարելի չպիտի ըլլայ ո՛չ իսկ 51ի ներկայութիւնով ժողով գումարել։ Պ. Պ. Երեսփոխանները գո՛նէ քիչ մը խըղճահարելու են, տեսնելով ազգին բոլոր գործերը այսպէս լքուած, երեսի վրայ մնացած. ի՞նչ ըրին մինչեւ այսօր. պարզապէս ոչինչ։ Օրակարգին վրայ Հմայեակ Սրբազանի մէկ առաջարկը կայ, Խորհրդարանին յիշատակագիր մը մատուցանելու խնդիրը, բայց այնպէս կարծողներ կան որ Օսմ. Խորհրդարանը փակուելէն վերջ միայն պիտի մատուցուի այդ յիշատակագիրը... յաջորդ նստաշրջանին համար։

ԴԻՒՐԱԶԳԱԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ.— Մուշի կառավարական պաշտօնեաները դատ բացած են Հայոց և Հայ-հռոմէականներու առաջնորդներուն դէմ, որոնք անցեալները հեռագրով բողոքած էին անոնց հակասահմանադրական արարքներուն դէմ։ Տեսա՞ք բուն սահմանադրական պաշտօնեաները, թէ՛ պէտք է հակասահմանադրական արարքներու մէջ գտնուին և երբ ատոնց մասին բողոք բարձուի պէտք է դատ բանան եղեր։ Գէշ խելք չէ։

ՊԷՇԻՔԹԱՇՑԻ յոյն օրիորդ մը առջի օր Ազգ. Պատրիարքարան երթալով ընդունեց Հայ եկեղեցին։

ՊԱԼՈՒԻՆ ԵՒ ԲԱԲԵՐԴԻՆ մեզի հասած թղթակցութիւններ ասկէ առաջ կը յայտնէին թէ՝ տեղական իշխանութիւնները կաշառքով «աֆը չահմէ»ներ բերել տալով արիւնկզակ մարդասպաններ ու աւազակներ բանտերէն արձակել կուզեն։ Նոր հասած թղթակցութիւններէ կը տեղեկանանք որ, հակառակ վարչապետին ասկէ առաջ Զօհրապի և Վարդգէսի ըրած յայտարարութեան թէ՝ ո՛չ ոք առանց դատուելու և առանց կեդրոնի հրամանին, չարձակուիր բանտէն, Բաբերդի ու Բալուի ինքնիշխան միւթեսարրըֆները, ազատ արձակած են բոլոր այն քիւրտ պէյերը, որոնք սարսափ սփռած էին իրենց խժդըժութիւններովը։

ԹԻՖԼԻՍԻ Հայ Դերասանական Ընկերակցութիւնը նոր խումբ մը կազմած է ղեկավարութեամբ յայտնի դերասանուհի Տիկ. Մայսուրեանի և դերասաններ Ջաբրիֆեանի և Յարութիւնեանի։ Այս խումբը, որ նոյնպէս պիտի այցելէ Տրապիզոն, Սամսոն, Պոլիս, կազմուած է հետեւեալ կերպով.— Դերասանուհիներ՝ Տիկնայք Արաքս, Գուլազեան, Մայսուրեան, Մելիքեան. դերասաններ՝ Տեարք Աճարոնեան, Ջաբրիֆեան, Թաշճեան, Թորոսեան, Խաժակ, Մանուէլեան, Յարութիւնեան, Ուշատունի Տալեան, Գ. Տէր-Դաւթեան, Օպէրէթ-րէժիսէօրներ՝ Տկ. Մայսուրեան, Պ.Պ. Ջաբրիֆեան, Յարութիւնեան. կարգադրիչ՝ Վ. Տիրացուեան, գանձապահ՝ Մ. Բրուտեան։ Իսկ répertoire է.— Շէքսպիր՝ «Շէյլօք», Շիլլեր՝ «Աւազակներ», «Սէր և խարդաւանք», Հաուպտման՝ «Խորասուզուած զանգ», «Մենակ մարդիկ», Գուցկով՝ «Ուրիէլ Ակօստա», Պօլ Հայզէ՝ «Մարիամ Մագդաղենացի», Օկտ. Միրբօ՝ «Ժան-Իուլ», Դոդէ-Պարցեր՝ «Սաֆօ», Մետեռլինգ՝ «Մոննա Վաննա», Գէֆ՝ «Տրիլբի», Օսկար Ուայլդ՝ «Սալոմէ», Գի տը Մօփասան՝ «Mlle. Ֆիֆի», Դօստոեվսկի՝ «Ապուշ»։ ՀԱՅ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ.— Ա. Արէլեան՝ «Նշանածներ», Նար-Դոս՝ «Սպանված աղաւնի», Սունդուկեան՝ «Պէպօ», Թառայեան՝ «Արշալոյս», Վ. Փափազեան՝ «Ժայռ», Աճարոնեան՝ «Արցունքի հովիտը» եայլն։ ԿՈՄԵԴԻԱՆԵՐ.— «Արի բաժանվենք» Սարդուի, «Ամուրիների ժողովարան» Բալուցկու, «Պատմական Դղեակ» Բրիսոնի, «Մեծապատիւ Մուրացկաններ», «Բաղդասար աղբար» Գ. Պարոնեանի եւն.։

ԵՆԿԻՒՐԻԻ կուսակալ Հազիմ պէյ, որ Կեսարիա ղրկուած էր, հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Ներքին գործոց նախարարութեան. Ահաւասիկ Կեսարիոյ դէպքին իսկական վիճակը.—«Յունվար 27ին, կարգ մը մարդոց թելադրութեամբ, տգէտ ամբոխ մը կառավարիչին դէմ ցոյց կատարած և համարձակած էր անպատշաճ լեզու մը գործածելու։ Այս ցոյցին թելադրիչներն ու պարագլուխները ձերբակալուելով դատական իշխանութեանց յանձնուեցան և այժմ փութով առաջ կը տարուին օրինական հետապնդումները։ Կեսարիոյ և բոլոր շրջականներուն մէջ անդորրութիւնը կատարեալ է և ո՛ և է դէպք չէ պատահած։ Ամէն ոք իր գործով կ'զբաղի։ Պոլսէն եկած վաշտ մը զօրքն ալ ամէն երկիւղ փարատեց։»

ՏԻԱՐ ՍՈՒՐԷՆ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ Աղեքսանդրիոյ մէջ ջերմ ընդունելութիւն մը գտած է և Հ. Ս. Ռ. Կ. ակումբին հրաւէրին վրայ, խօսած է թէ՛ ակումբին մէջ և թէ հայոց եկեղեցիին մէջ։ Տիար Սուրէն Պարթեւեան Աղեքսանդրիայէն Գահիրէ մեկնած է, ուր եւս բանախօսութիւններ կատարեր է հայոց եկեղեցիին մէջ և հոն քանի մը օր մնալէ վերջ մեկներ է նոյն քաղաքէն։

ԽԱՐԹՈՒՄԷՆ կը գրեն թէ՝ Սուտանի հայ փոքրիկ գաղութը, ի նպաստ Հայաստանի սովեալներուն համազգային հանգանակութեան մը ձեռնարկած է, որմէ գոյացած արդիւնքէն 100 ոսկին ղրկած է Իզմիրլեան Սրբազանին։ Հանգանակութիւնը կը շարունակուի եղեր և կը յուսացուի որ քիչ ատենէն նոր գումար մը եւս ղրկուի։

ԳՈՒԶԳՈՒՆՃՈՒԳ-ԻՃԱՏԻՒԻ Թաղ. Խորհուրդին հրաժարեալ անդամներուն տեղ ընտրուեցան՝ Տեարք՝ Լեւոն Բիւրգճեան, Ալիքսան Թօփալեան, Գրիգոր Թէրզեան, Երուանդ Գարաեան, Միհրան Սարաֆեան, Մինաս Մինասեան, Յարութիւն Մուրատեան, Կարապետ Պասմաճեան և Տիգրան Իսբէնջեան։

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՈՅ Նախաձեռնութեան դիւանին մէկ տեղեկագրին վրայ բեկանուած էր Նառլը Գափուի երեսփոխանի ընտրութիւնը. այս անգամ նոր ընտրութիւնով նոյն Թաղէն Ազգ. երեսփոխան ընտրուած է՝ Սիմոն էֆ. Ստեփանեան։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ մէջ հաստատուելիք բարձրագոյն վարժարանի մը ի նպաստ հանգանակութիւն կատարելու համար, Ատանայի Առաջնորդ Տ. Մուշեղ եպս. Եգիպտոս պիտի մեկնի։

ՊԱՏՐ. ՏԵՂԱՊԱՀ Արշարունի Սրբազանի պաշտօնը շնորհաւորելու համար, Արփիարեան և Թէրզեան Դերապայծառները երէկ Պատրիարքարան գացին, սակայն Ն. Սրբազնութիւնը Բ. Դուռ գացած ըլլալով, երկու եկեղեցականները ընդունուեցան Տ. Սղան վրդ.ի կողմէ և պատուասիրուեցան։

ԵՂԻՇԷ

ՔՆՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Գրեց՝ ԲԱԲԳԷՆ Ծ. Վ. ԿԻՒԼԷՍԷՐԵԱՆ

Վիեննայի Մխիթարեան տպարանէն լոյս տեսաւ Բաբգէն վարդապետի այս երկարաշունչ և հմտալից հեղինակութիւնը որ կոչուած է մեր բանասիրական գրականութեան զարդերէն մէկը ըլլալ։ Գինն է 7 ֆրանք։ 3—5

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Փոխանորդարանի Ազգ. Պատրիարքարանի

Աւագ Աւետիսեան անուն քառասներկու տարեկան, միջահասակ, մազերը, յօնքերն ու ընչացքը սեւ, բոլորակադէմ և սեւաչեայ երիտասարդ մը ժամանակէ մը ի վեր անյայտ եղած է։

Կը յանձնարարուի արդոյ ազգայնոց, որ եթէ երբեք յիշեալին ուր, ողջ կամ մեռած ըլլալու մասին որ և է տեղեկութիւն ունենան, հաճին Պատրիարքարանիս իմաց տալ։ (Կնիք)

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 8 մարտ.— Բազմաթիւ օտար օրագրողներ Պելկրատ հասան։ Ասկէ կը հետեւցնեն թէ աւստրիա-սերպ վէճը շահեկան երեւոյթ մը կը ստանայ։ Այս միջոցին Սերպիոյ մայրաքաղաքին մէջ կը գտնուին անգլիացի, ամերիկացի, ռուս և նոյն իսկ սպանիացի օրագրողներ։ Պատերազմական թղթակիցներ ալ եկած են։

ՊԷՇԹԷ.— Բէթէրվարատէնի մէջ, սերպիական սահմանագլուխին մօտ գտնուող աւստրիական ամրոցի մը պահակազօրքերը ամբողջովին ըմբոստացած են։ Պարագլուխներէն տասը սպայ ձերբակալուած են։ Երկաթուղիի ուղեւորները հրացանաձգութեան ձայներ լսած են։ Այդ զինուորական ըմբոստութիւնները սահմանափակելու և յեղափոխական գաղափարներու տարածումը արգիլելու համար հարաւային Հունգարիոյ միւս պահակազօրքերուն մէջ, աւստրիական իշխանութիւնները տրակոնեան միջոցներով խեղդած են ընդվզումը։ Ըմբոստները չեն ուզեր սլաւ եղբայրներու դէմ կռուիլ։ 70րդ զօրագունդը, որուն մէջ սերպեր կը գտնուին, Կալիցիա փոխադրուած է։

ՍՕՖԻԱ.— Գամբանայի Պելկրատի թղթակիցը սերպ պաշտօնական աղբիւրէ կ'իմանայ թէ ռուս կառավարութիւնը Ֆէրտինանտ Թագաւորին առաջարկեր է տնտեսական մերձեցում մը Պուլկարիոյ ու Սերպիոյ միջեւ, 1904ին ծրագրուած մաքսային միութեան հիման վրայ։ Բանակցութիւնները արդէն իսկ սկսած են։ Սերպիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ յոյս կը յայտնուի որ այդ համաձայնութիւնը պիտի իրականանայ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ֆրանց-Եոզէֆ կայսրը, այսօր, իր ներկայութեան ընդունեց Ռուսիոյ զինուորական կցորդը։ Այդ ունկնդրութիւնը սովորականէն երկար տեւեց, ինչ որ շատ դիտուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ռուսիոյ մայր կայսրուհին այսօր Լոնտոն հասաւ։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԲԱՌԳԻՐՔԸ

Հանգուցեալ Լուսինեանի սոյն ճոխ ու լիակատար բառարանը, որ Բարիզի մէջ տպագրուած է, երկու ստուար հատորներէ կը բաղկանայ, գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն։ Երկար տարիներու աքնաջան և խնամոտ աշխատութեան արդիւնք եղող այս բառարանին մէջ կարելի է գտնել ֆրանսերէն լեզուին բոլոր գործածական բառերը, ոճերը, ասացուածները և անոնց համապատասխան նորակերտ բառեր, անծանօթ մնացած հին ու գաւառական բառեր, այնպէս որ ֆրանսերէնի թարգմանիչ մը ո և է դժուարութիւն չի քաշեր։ Ամէն թարգմանչի համար անհրաժեշտ է Լուսինեանի ֆրանսահայ բառագիրքը, որ տեսակին մէջ գնահատելի աշխատասիրութիւն մըն է։ Երկու հատորին գինն է 25 ֆրանք։ Տասը օրինակէն աւելի առնողներուն համար գոհացուցիչ զեղչ։ Գնել փափագողները պէտք է դիմեն տպագրիչ Տ. Տողրամաճեանի, Ֆինճանճըլար Շարգ խան, թիւ 36. Լուսինեանի բոլոր գործերուն կեդրոնատեղին է Բիւզանդեան գրատունը, Իզմիրլի օղլու խան, թիւ 7-8, և բոլոր գրավաճառներուն քով կը ծախուի։ 5

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, Փետր. 23/8 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	101 30
Ամենէն բարձր գին	»	101 31
Ամենէն վար գին	»	101 29¹/
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	175 25
Ամենէն բարձր գին	»	175 50
Ամենէն վար գին	»	175 25
ԲԱՑՈՒՄ, Փետր. 24/9 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Ք.Կ.	Օ. Ո.	101 36
» » » ժամը 6ին	»	101 36
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	175 50
» » ժամը 6ին	»	175 50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	430 50
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սէրի	»	518 —
» » » Բ. սէրի	»	517 —
» » բաժնեթղթ.	Օ. Ո.	15 25
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 25
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 45
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 10
Օսմ. ծխախոտ		16 20
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 85
» ժուիսանս		3 30
» պարտաթուղթ		485 —
Թիւնէլ	Ֆր.	58 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		313 50
Գալիս Գործարանն		420 —
Միթիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 30
Նէճիբ Քէօֆիէ Թրամ. բաժնեթղթ.	»	2 —
Սալոնիքի Պանքա		120 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		27 50
» սովորական		23 —
Քարափ Իզմիրի		580 —
Լաւրիոն	Ֆր.	53 50
Ջալթըրը	»	19 50
[illegible] հին		287 50
» » » Նոր		253 —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 20
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 82¹/
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 88
Պերլինի » »	Մարք	18 69

ՏՕՔԹՕՐ

ԳՐԻԳՈՐ ՖԸՆՏԸԳԼԵԱՆ

Վկայուած Բարիզի Համալսարանէն եւ երեք տարի պաշտօնավարած Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ։

Կը դարմանէ ներքին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։

Կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէն յետոյ, ժամ 2-5 (ճէն 11 Ը. Թ.), իր բնակարանին մէջ, Բանկալթի, Պէօյիւքտէրէ Ճատտէսի, Թիւ 40։

Հինգշաբթի օրեր ձրի։ 15—7

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ

Eau Avellane

ՏՕՔԹ. Բ. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՇ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Պատրաստուած

Քիմիագէտ ԼԷՈՆ ԻՐԻՆԷԻԻ կողմէ

Արծաթ շքադրամ և պատուոյ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մազերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ աստիճանաբար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերաթափութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մորթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնը ունի։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյնով է. շագանակագոյն և սեւ։ Իւրաքանչիւր տուփի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յատուկ հրահանգով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կը ծախուի Բերայի մէջ Պօն Մառշէ, Ղալաթիա՝ Հիսարէլի անուշահոտութեանց վաճառատունը, Թիւնէլի մօտ, Պոլիս՝ Գասապեան և Քեազիմ պէյ դեղավաճառանոցները, Ֆընտըգլը՝ Գ. Ֆօթիատիս, Պէշիքթաշ՝ Քեազիմ պէյ, ու բոլոր գլխաւոր դեղարանները, Բարիզ՝ Պ. Ա. Օթառ վարսայարդարի խանութը, Բասթիլիօն փողոց։

ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Թեօսօր Սըավրաֆի, Բերա Մեծ Պողոտայ, Թիւ 146։ 25—18

Իւրաքանչիւր շիշի գին 25 դահեկան

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՔԱՇՈՒԱԾ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 10ԻՆ

2 օսմ. ոսկի շահող թիւեր

1421	30	24841	50	44411	20	62811	20	95341	50
1731	40	25371	80	44771	80	63831	40	95521	30
1801	10	25741	50	44901	10	64281	90	95751	60
2161	70	26081	90	45131	40	66061	70	96331	40
2241	50	26201	10	45331	40	68101	10	97461	70
2601	10	26301	10	45721	30	68681	90	97721	30
3311	20	26671	80	46341	50	68851	60	99251	60
4171	80	26801	10	46641	50	69331	40	100141	50
4671	80	27091	100	46711	20	69511	20	100151	60
4711	20	28111	20	46911	20	70341	50	101231	40
5131	40	29041	50	47141	50	70761	70	101371	80
5151	60	29801	10	48731	40	71751	60	101461	70
5221	30	29941	50	50181	90	72191	200	101811	20
6661	70	30021	30	51111	20	72251	60	102321	30
7401	10	30121	30	51261	70	73331	40	102911	20
7801	10	31071	80	51811	20	73471	80	103131	40
7971	80	31651	60	51841	50	73531	40	103431	40
8041	50	31851	60	52041	50	73711	20	106161	70
8841	50	33461	70	52321	30	74231	40	106461	70
10301	10	34021	30	52401	10	76251	60	106671	80
13351	60	34541	50	52551	60	78781	90	106851	60
14681	90	35401	10	52751	60	79981	90	107901	10
14901	10	35651	60	53081	90	80061	70	107931	40
15241	50	36021	30	53571	80	81381	90	108951	60
15731	40	37251	60	53771	80	81901	10	109121	30
15881	90	37381	90	54121	30	85271	80	109481	90
16681	90	37781	90	54771	80	85931	40	110121	30
17011	20	37921	30	54781	90	86501	10	111061	70
17681	90	39661	70	55581	90	87121	30	111591	600
20201	10	39931	40	55621	30	87171	80	111711	20
21201	10	40411	20	58581	90	87571	80	112681	90
21711	20	41231	40	58791	800	87781	90	113211	20
22951	60	41561	70	58951	60	88631	40	113711	20
23051	60	41971	80	59221	30	89071	80	114001	10
23851	60	42721	30	60261	70	90701	10	114621	30
24171	80	42821	30	60631	40	90761	70	114661	70
24401	10	42961	70	60791	800	92061	70	116141	50
24501	10	42971	80	61251	60	92511	20	116291	600
24641	50	43011	20	61771	80	93361	70	116901	10
24691	700	44321	30	61981	90	95321	30	[illegible]	[illegible]

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ. — Քոնսոլիտէի 4% օսմ. պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ այդ պարտաթուղթերուն թիւ 38 կտրօնները, որոնց պայմանաժամը 1909 մարտ 1/14ին կ'աւարտի, ինչպէս նաեւ 1/14 փետր.ի վիճակահանութեան մէջ ամորթի ելած արժեթուղթերը յառաջիկայ մարտ 1/14էն սկսեալ վճարելի են Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներէն, ամէն օր, ժամը տասնէն մինչեւ երկուքուկէս, կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակիէ, իսկ ուրբաթ օրերը՝ ժամը տասնէն մինչեւ կէս օր։ Ի փոխարէն կտրօններու եւ կամ ամորթի ելած պարտաթուղթերու, որոնց պէտք է ընկերանան թուակիր պօրտօներ, ընկալագիր մը պիտի յանձնուի տէրերուն. այդ ընկալագիրը, տրուած թուականէն տասը օր յետոյ, վճարման համար պէտք է ներկայացուի օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ մնտակին։

Կ. Պոլիս, 27 փետր. 1909 15—2

---

500 ղրուշ 500
ՋՐԻ

Ամէն յաճախորդ որ 50 ղրուշի գնում կ'ընէ

ՇԸՄԻՋԸՐԻ ԻՒՆԻՎԵՐՍԷԼԷ

(Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 399)

ՁՐԻԱԲԱՐ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՅ

վիճակահանութեան թիւ մը:
Ամէն ամսու վերջը տեղի պիտի ունենայ վիճակահանութիւնը։
Շահողը իրաւունք պիտի ունենայ 500 ղրուշի ապրանք ստանալու

500 ՂՐՈՒՇ ՋՐԻ 500

10—3

ՏՕՔԹ. Ս. ՌԻՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանօսքօբիի, պռօնքօսքօբիի, էօզօֆակօսքօբիի ու ամէնէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջի խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը ջնջէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ եւ տղոց կոկորդի ուռեցքները (պատեմներ) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէգաբու, Համիտիէ սէպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը. իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշակ ճամբայ, Թագսիմ, փրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 18—14

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն, ամբողջովին վճարուած:
Պահեստի գումարներ 38,000,000 քուրոնի չափ:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Ցիսուն դրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ գրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի	գումարի	համար
6	»	151- 200	»	»	»
10	»	201- 500	»	»	»
15	»	501-1000	»	»	«
30	»	1001 եւ անկէ վեր	»	»	»

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ սակայն դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տոկոսին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայուած գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։ 50—44

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններով։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ
ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին վիճակահանութեան 24000 թիւերը փետր. ամսուն մէջ հետեւեալ կերպով պիտի քաշուին վեց օրէն:

Վեցերորդ օր 26 փետր. 1324, հինգշաբթի

Հատ	Ոսկին 100էն	Գումար
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
10	20000	200000
50	10000	500000
125	4000	500000
207	800	165600
—	200	720000
3600		4865600

Տոմսակները կը ծախուին Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղին, Կամուրջին մասնաճիւղը եւ սեղանաւորի խանութները։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ. — 1881 դեկտ. 8/20 թուակիր կայս. հրամանագրին Ի. եւ Ը. յօդուածներուն եւ 1903 սեպտ. 1/14 թուակիր յարակից հրամանագրին Ժ.Բ. յօդուածին համաձայն, Րումէլի երկաթուղիի հետեւեալ պարտաթուղթերը. — 332,433, 406,593, 406,594, 474,685, 548,171, 581,291, 592,619, 753,211, 753,212, 753,215, 1,255,599, 1,896,984 որոնք 1879 ապրիլ 1ի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ շահած եւ տակաւին չեն ներկայացուած, 1909 ապրիլ 1ին ջնջուած պիտի համարուին։

Կ. Պոլիս 1 փետր.

⁂

Ազդ.— 1325 ելմտական տարուան մարտ ամիսը մօտեցած ըլլալուն, երբ կը կատարուի ոգելից ըմպելիի տուրքին առաջին վճարումը, Թողեալ Հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը յիշեցնէ Կ. Պոլիս եւ շրջակաները հաստատուած ոգելից ըմպելի վաճառողներուն թէ, այդ մասին պատրաստուած կանոնագրին 14րդ յօդուածին համաձայն, պարտին վաճառման տուրքը վճարեն փետր. ամսուն մէջ եւ արտօնագիր ստանալ։ Նոյնպէս ոգելից ըմպելի վաճառողներուն կը ծանուցուի թէ յիշեալ կանոնագրին 10րդ յօդուածին վերջին հատուածին համաձայն, պարտին դիմել Կ. Պոլսոյ ոգելից ըմպելիի հերք. Տեսչութեան եւ Հանրային Պարտքի Արնավուտգիւղի, Սարըեարի, Պէյքօզի, Սկիւտարի, Գատըգիւղի եւ Գումգաբուի գործակալութեանց, իրենց վաճառման արտօնագիրը նորոգելու համար։ Անոնք որ յառաջիկայ Մարտ 1էն առաջ այդ արտօնագիրը չեն առած եւ ոգելից ըմպելի կը ծախեն առանց արտօնութեան, օրէնքին սահմանած կանոնական տրամադրութեանց պիտի ենթարկուին փետր. ամիսը լրանալուն պէս։

⁂

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնն աղի ճիւղին համար պէտք ունի. 1. Հարիւր քիլօ աղ պարունակելու չափ մեծ 400,000 կանեփէ (ժիւթ) պարկ 46×26½ ինչեզ չափով եւ 2½ անգլ. լիպրա ծանրութեամբ։ 2. Յիսուն քիլօ աղ պարունակելու չափ մեծ 200,000 կանեփէ պարկ 28×23 ինչեզ չափով եւ 1½ անգլ. լիպրա ծանրութեամբ։ Երկու մեծութեամբ այս պարկերը Լիվրբուլ Իվիլ տեսակէ, եզերքները կարուած եւ խայծղան քաշուած պիտի ըլլան եւ մէջտեղը 2 մատնաչափ լայնութեամբ կապոյտ գիծ մը պիտի ունենան։ Յանձնումը պիտի կատարուի 1909 Յունիս ամսոյ մէջ Իզմիրի մէջ «բալամ»ով։ Մատուցումները պիտի ղրկուին Օսմ. Հանր. Պարտքի Ընդհ. Տնօրէնութեան, կնքեալ պահարանով առ առաւելն մինչեւ 1909 Մարտ 1/14։ Ապրանքին ամբողջ արժէքին 10%ին համապատասխան երաշխաւորութիւն մը տալ պէտք է հնչուն դրամով, կամ Վարչութեան ծանօթ դրամական հաստատութեան մը արժեթուղթեր յանձնելով եւ կամ այդ հաստատութիւնն իբր երաշխաւոր ներկայացնելով։ Պարկերուն նմոյշները փափաքողներուն տրամադրութեան ներքեւ կը գտնուին եւ փոխադրութեան ծախքերէն զատ 10 ղրշ. գանձելի նմոյշ մը կը ղրկուի այն վաճառատան որ խնդրանք մը կը ներկայէ այդ մասին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

⁂

ԱԶԴ. — Հանր. Պարտքի վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ 1909 մարտ 1/14էն սկսեալ, հարիւրին երկու 2% տոկոս պիտի վճարուի Միացեալ պարտքի արժեթուղթերուն թիւ 11 կտրօնին փոխարէն. տոկոսի վճարումները մինչեւ 31/13 օգոստոս 1909 պիտի կատարուին կտրօնին վրայ նշանակուած քաղաքներուն մէջ։ Այդ պայմանաժամէն յետոյ Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի պիտի ըլլան։

Կ. Պոլիս, 16 փետր. 1909

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

11,000,000 օսմ. ոսկի կամ

250,000,000 ֆրանք դրամագլխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՓՈԽԱՆՑԻԿ՝ Բերա, Շիշլի ճամբայ թ. 247

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՐԱ ԵՒ ՓԱՐԻԶ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղէքսանդրիա, Էսկիշէհիր, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Գալիպոլի, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Գոմոտինա, Գոնիա, Ճանաքալէ, Լէմնոս, Գոզան, Միտոսն, Միտիլլի, Մանասթըր, Նիքօսիա, Ուշագ, Բար-Ուսա, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրբ [illegible] Տրիպոլիս եւ Ուսկիւպ։

Որոշեալ պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշւով (գօնթօ-գօռան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բօլիցա) գրաւ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ եւ օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական հրամաններ կու տայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, ապահովագրական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահանջման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, ոսկեղէն կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին [illegible] երկաթակուռ [illegible] մէջ [illegible] (պետական եւ մասնաւոր), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունուած արժեթուղթերը [illegible] մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պահանջուածը կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ առնուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար յանձնուած միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համաձայն։ Անոր ամբողջ հաշւոյն կ'անցուի պայմանաժամէն կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը ջոկուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն եւ Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղէքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պէռլին, Պրիւքսէլ, Հաակ, Վիէննա, եւայլն։ Ընկերներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց հրահանգին վրայ, դրամ առնել անոնցմէ առանց իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ առեւտրական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Րումէլիի երկաթուղին, Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի Գոմոտինային [illegible]. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլն բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանձնում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագին մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով եւ չափ չ փոխեր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը գնէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ։ Իր անձնական հաշւոյն գանձուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1904-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Քրէտի Նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հատկացուցած է՝ Սնտուկային արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սնտուկներէն ընդունուած ըլլալու կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վնասու տարեկան եղած կորուստը, վիճակահանութեան մէջ ելած, այլեւ վճարման գինով։ Այս ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը նշանակուի առ դրանս։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կանոնաւոր երթեւեկութեան.
1909 մարտ 1 (Ն.Տ.) Բ. օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒ ԳԻԾ

Կայարան			Թ Ի Ւ 1 կախմ. 623 Առաւ. եւ ճմր. Եռեաս
Գոնիա		Մկն.	11 —
Գաշըն խան			11 31
Չումրա			12 15
Արդ. Էօրէն			12 43
Մանտասուն			1 12
Գարապունար		Ժմն.	1 43
		Մկն.	1 58
Սիտրօվա			2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ			3 14
Այլամա			3 50
Էրէյլի		Ժմն.	4 15
		Մկն.	4 45
Պուլկուրլու	երեկոյեան	Ժմն.	5 —

Կայարան			Թ Ի Ւ 2 կախմ. 621 Առաւ. եւ ճմր. Երեկոյեան
Պուլկուրլու		Մկն.	5 20
Էրէյլի		Ժմն.	5 38
		Մկն.	7 20
Այլամա			7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ			8 31
Սիտրօվա			9 13
Գարապունար		Ժմն.	9 37
		Մկն.	9 52
Մանտասուն			10 25
Արդ. Էօրէն			10 54
Չումրա			11 30
Գաշըն խան			12 06
Գոնիա	երեկոյեան	Ժմն.	12 35

50—24

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեֆեր 20 թուակիր ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նալը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սաաօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամբէքի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, [illegible] րանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Բէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԵՐ
ԿԱՐԵԼ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ ու [illegible] գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ստացած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքանշան առած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա	) 1. Մեծ փողոց, Գօն Մօդըէլ դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին։) 2. » » Ղալաթա Սէրայի դիմաց։
Ստամբոլ	) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եանը։) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Ղալաթ	) 1. Ղալաթիա Հանպար թիւ 2։) 2. Ղալաթիա Գալաթիա, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար	) Չարշը Պոյը, թիւ 120։

Դիմել եւ տեղեկութիւններ հրց. Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Ցեւզ Օղլուի տանը։ 16 50—39

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցմահափոխկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջովին վճարուած	10,666,666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին. Աղաբեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Ցիլօրդղատէ խան Ալըր Էֆէնտի ճամբէսի, թիւ 26։
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ս. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—24

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ	Անունը	Թօնօ
[illegible]	1069	[illegible]	4811	[illegible]	1581	[illegible]	3709	[illegible]	1112
[illegible]	3307	[illegible]	988	[illegible]	3720	[illegible]	3557	[illegible]	1736
[illegible]	1561	[illegible]	2333	[illegible]	1600	[illegible]	1057	[illegible]	112
[illegible]	3877	[illegible]	1718	[illegible]	595	[illegible]		[illegible]	1302
[illegible]	1822	[illegible]	504	[illegible]	3354	[illegible]	3419	[illegible]	1822
[illegible]	1364	[illegible]	3464	[illegible]	5340	[illegible]	1983	[illegible]	1548
[illegible]	4481	[illegible]	1520	[illegible]	1080	[illegible]	4100	[illegible]	3327
[illegible]	1871	[illegible]	1341	[illegible]	1083	[illegible]	4036	[illegible]	1470
[illegible]	1287	[illegible]	854	[illegible]	3307	[illegible]	1625	[illegible]	242
[illegible]	1244	[illegible]	1826	[illegible]	1700	[illegible]	1637	[illegible]	1914
[illegible]	1034	[illegible]	529	[illegible]	1049	[illegible]	510	[illegible]	1389
[illegible]	2729	[illegible]	4582	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1831	[illegible]	3080	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1653	[illegible]	1850
[illegible]	4235	[illegible]	1148	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1812	[illegible]	1966
[illegible]	2905	[illegible]	1011	[illegible]	784	[illegible]	1769	[illegible]	
[illegible]	893	[illegible]	1695	[illegible]	1378	[illegible]	186	[illegible]	

Ընդհանուր վաճառացով Հըլէն հաւ հրաւած են.
Միխաօ շոգենաւը, [illegible] Թորբ։
Քասբիլլո շոգենաւը, [illegible] ծով։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Բիւռօ շոգենաւը, [illegible] Պէյտինկ, ամսոյս 15ին։
Մարօֆֆօ շոգենաւը, [illegible] Մաք Լոդէն, մարտ 31ին։
Դիմել Գործակալներուն [illegible] ԱՆՐԻՑՕՑ
[illegible] —42

ՊԱԼՔԱՆ
Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆրք. 9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	» 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահկարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ եւ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով եւ պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—15

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՕՖ եւ Ընկ
Պոլիս, Անանիատիս խան

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ
ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է

Միլքմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլք

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ
ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ՆԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—22

Cie RUSSIE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Փետրուար

Դշ. 5/18 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասօն, Տրապիզօն, Րիզէ եւ Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 5/18 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 6/19 Իզմիր, Պիրէոն եւ Աղեքսանդրիա։ ժամը 10ին։
Եշ. 6/19 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 7/20 Սէվաստօբօլ. ժամը 10ին։
Շբ. 8/21 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 8/21 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ եւ Աղեքս. ժամը 4ին։

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ.
Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Իսմաիլիա» շոգենաւը, նաւապետ Անտէրլինչ, կիրակի, 7 մարտ 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 9 մարտ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր եւ Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Սաիտ» շոգենաւը նաւապետ Ֆինտլէյ մարտ 10ին հոս հասնելով, մարտ 13ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սաիտ եւ Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

Մ Օ Ս
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեգի	Նայլօգրիս
Միներա	Էմէյսիս
Բամբաս	Գուլփէբէ
Թէյլըր	Մօնրիս
Նարցօն	Ֆայնֆի
Նավարինօ	Ֆարոս
	Բէդա

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ճաշասրահ ունին, ելեքտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ իրենց ճամբորդներու համար տնտեսութիւն ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ ամէն հանգստութիւն ունին, ճամբորդներու համար սակայն սենեակներ չունին։ Մեկնելիք

Գ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 10
» » » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց համար Ղալաթիոյ մաքսատունը հասցնելու համար իրենց ապրանքները սոյն շոգենաւին մեկնելէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները ապրանք տանելու համար տոմսակներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Հ. Վ. ՌՈՒՌՕՍ եւ Ընկ. Գործակալք
Ուէթրի խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՄՍ ՄՕՍ Ընկ.
50—44 21 Ճէյմս Սթրիթ, Լիվըրփուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՑԿԱԿԱՆ

Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՓԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Մարտ 10ին, Փիրէ, Սեւ ծովէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Մարտ 10ին, Փիրէ, Մեսսինա եւ Մարսիլիա

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 Ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 Ֆր.
Բ. կարգ 185.10 Ֆր. (Տիէբի ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփհանէ, քարափին վրայ։
15 Բ. ՌԸՂՊՈՒԼ

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՂԱՃԵԱՆ